

GÖÇMEN AKINI KARŞISINDA AB'NİN GÜVENLİKLEŞTİRİLEN GÖÇ POLİTİKALARI

Haydar EFE*^{ID}
Nurcan ARICI**^{ID}

Öz

Bu makalede Avrupa'ya yönelik artan göçmen akını karşısında yasadışı göçün önlenmesini öncelik olarak alan AB'nin üye devletler arasında dayanışma, iş birliği ve yük paylaşımını esas alan ortak göç politikası oluşturma çabaları ve bu kapsamda farklı bakış açılarına ve çıkarlara sahip üye ülkeler arasında yaşanan sorunlar ortaya konulmaktadır. Makale, AB'nin giderek güvenikleştirilen ve dışsallaştırılan göç politikası kapsamında Birliğin üçüncü ülkelerle yaptığı anlaşmaların da dahil olduğu düzenlemeleri sebepleri ve sonuçlarıyla birlikte ortaya koymayı amaçlamaktadır.

AB, göçü dışsallaştırarak güvenli ülke, ortaklık anlaşmaları ve ekonomik yardımlar gibi araçları kullanarak, kaynak ülkelerle ve Türkiye ve Tunus gibi transit ülkelerle de geri kabul anlaşmaları yaparak göçmenleri sınırları dışında tutmayı hedeflemektedir. Göçü güvenlik perspektifinden ele alan AB, dış sınırlarının korunmasında sıkı önlemler almakta, Frontex'i etkin olarak kullanmakta, AGSP misyonları düzenlemekte ve NATO olanaklarından yararlanmaktadır. Ancak, göçün ana sebeplerini ele almaktan ve uzun vadeli çözümler üretmekten uzaktır. Dolayısıyla, hem AB'nin temelini oluşturan insan hakları ve demokrasi ilkeleriyle ters düşmekte ve hem de aşırı sağcı, ırkçı ve faşist partilerin görüşlerine meşruiyet kazandırma tehlikesini içinde barındırmaktadır.

Anahtar Kelimeler: AB'nin Ortak Göç Politikası, Güvenikleştirme, Düzensiz Göç.

* Prof. Dr., Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, e-posta: efedaydar@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-3307-1185.

** Doktora Öğrencisi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, e-posta: fidannurcan@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-8679-5304.

THE SECURITIZED MIGRATION POLICIES OF THE EU REGARDING MIGRANT FLOWS

Abstract

In this study, the efforts of the EU, which prioritizes the prevention of illegal immigration in the face of the increasing influx of immigrants to Europe, to create a common immigration policy based on solidarity, cooperation and burden sharing among the member states are revealed. Within the scope of the EU's increasingly securitized and externalized migration policy, it aims to scrutinize the regulations, including the agreements made by the Union with third countries, together with their reasons and consequences.

The EU aims to keep migrants outside its borders by externalizing migration, using tools such as safe countries, partnership agreements and economic aid, and by making readmission agreements with source countries and transit countries such as Türkiye and Tunisia. Addressing migration from a security perspective, the EU takes strict measures to protect its external borders, uses Frontex effectively, organizes ESDP missions, and benefits from NATO capabilities. However, it is far from addressing the main causes of migration and producing long-term solutions. Therefore, it contradicts the principles of human rights and democracy that form the basis of the EU, and this also carries the danger of legitimizing the views of far-right, racist and fascist parties.

Keywords: *EU's Common Migration Policy, Securitisation, Irregular Migration.*

Giriş

Siyaset, uluslararası ilişkiler, sosyal politika ve kültür gibi pek çok alanı etkileyen göç, Birleşmiş Milletler'e (BM) göre, (UNDESA, 2022: 3) uygun politikalarla desteklendiğinde bir yandan, göçmenlere ve ailelerine fayda sağlama, öte yandan, kaynak ve hedef ülkelerde sürdürülebilir kalkınmaya katkıda bulunabilme potansiyeline sahiptir. Kaynak ülkelerdeki itici, hedef ülkelerdeki çekici faktörlerin yanı sıra siyasi, sosyal, çevresel ve ekonomik faktörlerin tümünden etkilenir ve kaynak, transit ve hedef ülkeler üzerinde önemli etkileri vardır (Eurostat, 2022). Söz konusu etkiler olumlu olabileceği gibi olumsuz da olabilir. Ayrıca, göçlerden hemen her ülke ve bölge etkilenirken, Orta Doğu ve Afrika gibi istikrarsız ve göçlere kaynaklık eden bölgelere coğrafi yakınlığı ve bağları nedeniyle Avrupa da ciddi oranda etkilenmektedir.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında işgücüne olan ihtiyaçları nedeniyle Avrupa Topluluğu (AT) üyesi ülkeler, göçe yönelik olumlu bir tavır içindeyken, 1973 Dünya Petrol Krizi sonrasında özellikle 1980'lerde bir yandan göçü tehdit olarak

görmeye ve güvenlikleştirmeye, öte yandan, hükümetlerarası düzeyde Trevi ve Schengen grupları kapsamında göçe yönelik düzenlemeler yaparak göçü Avrupalılaştırmaya da başlamışlardır. 1990'da benimsenen Dublin Konvansiyonu gibi Avrupa'da göçe yönelik kısıtlayıcı ve kontrol odaklı düzenlemelerde göçmen akınına sınırlama ihtiyacına vurgu yapılmış ve EURODAC kurulmuştur. Ardından, göç konusunu esas alan düzenlemelerin tamamında göçmen akınına durdurmaya yönelik önlemler artırılmış, göçe kaynaklık eden ve transit ülkelerle geri kabul anlaşmaları yapılmış ve vize politikalarının koordinasyonu sağlanmıştır. Bu kapsamda, iç istikrarı, kamu düzenini ve kültürel dokuyu korumak amacıyla göçün durdurulmasına daha fazla atıf yapılmaya başlanmıştır (Huysmans, 2000: 756).

Bu makalede Avrupa'ya yönelik göçmen akını karşısında, göçü terörizm ve suç artışının kaynağı olarak göstererek, kamu düzenine, devlete ve topluma yönelik bir güvenlik tehdidi olarak görmeye başlayan AB'nin oluşturmakta olduğu güvenlik eksenli ve dışsallaştırılmış göç politikasının temel özellikleri ortaya konulmaktadır. AB, göçe yönelik olarak uyguladığı olağan prosedürlerin çok ötesinde olağanüstü önlemler hayata geçirmekte, bu önlemleri meşrulaştırmaya çalışmakta ve göç politikasının dış boyutu kapsamında Türkiye gibi üçüncü ülkelerle geri kabul anlaşmaları imzalamakta ve sınırların korunması konusunda iş birliği yapmaktadır. Öte yandan, AB içinde göçe yönelik yapılan düzenlemeler tüm üyelerden gerekli desteği alamamakta, üye devletler arasında göç yükünün paylaşılması ve iş birliği üzerine anlaşmazlık devam etmektedir. Birlik üyesi ülkelerin Avrupa'ya yönelik göç konusunda hali hazırda devam eden farklı yaklaşımları nedeniyle dayanışma, yük paylaşımı ve iş birliği tam olarak sağlanamamaktadır.

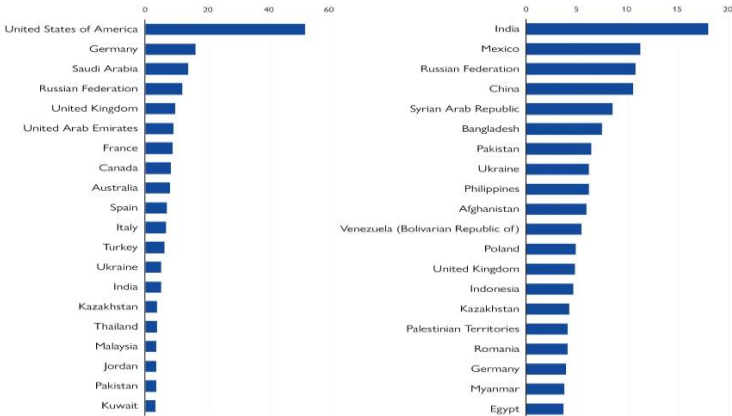
Makalenin ana argümanı AB'nin güvenlik odaklı olarak tanımlanabilecek göç politikalarının, göçmenlerin temel hak ve özgürlüklerini temel almaktan çok, göçü güvenlikleştirip dışsallaştırarak Avrupa'ya yönelik göçmen akınına sınırları dışında önlemeyi öncelik olarak aldığıdır. Bu kapsamda, güvenlik konularını öncelik olarak alan AB, üçüncü ülkelerle iş birliği, veri paylaşım sistemleri, ileri gözetim teknolojilerinin kullanılması AB'nin dış sınırlarının korunmasında ve göçmen geçişlerinin izlenmesinde yönetilmesinde FRONTEX gibi AB organlarını, NATO ve AGSP misyonlarını da etkin bir şekilde kullanmaktadır. Ancak, Avrupa'ya yönelik göçün yoksulluk, ekonomik ve siyasi istikrarsızlıklar ve çatışmalar gibi sebeplerini ele alma ve uygun çözüm önerileri getirmekten uzak bu önlemler, bir yandan Birliği oluşturan demokrasi ve insan hakları gibi değerlerle çelişmekte, öte yandan göçü önlemede yeterince başarı sağlayamamaktadır. Makalenin temel araştırma sorusu AB'nin göçü nasıl güvenlikleştirdiği ve bu bağlamda nasıl dışsallaştırdığıdır. Makalede izlenen yöntem ise belli bir teorisinin (güvenlikleştirme) bir vakaya (AB'nin uygulanmasıdır. Buradan hareketle makalede Avrupa Komisyonu, Eurostat, AB

Konseyi, Avrupa Parlamentosu ve Uluslararası Göç Örgütü (International Organization for Migration -IOM) gibi kuruluşların yayınladığı resmi belgeler birincil kaynaklar, güvenlikleştirme, göç ve dışsallaştırma konularındaki analiz için de akademik makale ve kitapların yanı sıra düşünce kuruluşu raporları da ikincil kaynaklar olarak kullanılmıştır. Makaledeki analiz için kullanılan birincil kaynak (resmi belge) sayısı ellinin üzerindedir.

Avrupa'ya Yönelik Göç İlişkin Bazı Veriler

Ulaşım ve iletişim olanaklarının baş döndürücü bir hızla arttığı dünyamızda göç hareketleri, günümüzde giderek artmakta ve göç konuları uluslararası gündemin üst sıralarında yer almaktadır. Wenden'in de (2021: 23-24) belirttiği gibi göç yapısal bir olgudur ve dünyadaki hiçbir ülke ya da bölge göç sürecinden muaf değildir. Bazı ülkeler göçmen üreten kaynak ülkeler iken, bazıları göçmenlere ev sahipliği yapan hedef ya da transit ülkelerdir. Çoğu ülke de bu üç rolü eş zamanlı olarak oynar. Günümüzde, dünyada 280.6 milyon uluslararası göçmen bulunmaktadır (IOM-Migration Data Portal, 2022). Bu rakam, toplam dünya nüfusunun %3.6'ına tekabül etmektedir. BM verilerine göre uluslararası göçmenlerin büyük çoğunluğu, yaklaşık 177 milyon kişi, orta gelirli ülkelerdendir ve toplam uluslararası göçmenlerin %63'ünü oluşturmaktadır (UNDESA, 2022:1). Toplam uluslararası göçmenlerin %13'ünü oluşturan 37 milyon göçmen de düşük gelirli ülkelerdendir (UNDESA, 2022:1). Düşük gelirli ülkelerden gelen göçmenlerin oranı düşük olmakla birlikte, bu oran 2000-2022 yılları arasında insani krizlerin etkisiyle hızla artmıştır. BM verilerine göre, 2020 yılında düşük gelirli ülkelerden göç eden göçmenlerin neredeyse yarısı, mülteci ya da sığınma arayan kişilerdir (UNDESA, 2022:1).

Grafik 1: 2020 Yılı İtibariyle Uluslararası Göçmenlerin 20 Hedef (Sol) ve Kaynak Ülkeleri (Sağ)

Grafik 1’de de görüldüğü gibi, günümüzde tüm dünyada en çok göçmen üreten ülkeler Hindistan, Meksika, Rusya, Çin, Suriye, Bangladeş, Pakistan, Ukrayna, Filipinler ve Afganistan’dır. Öte yandan, yirmi hedef ülke arasında Türkiye’nin yanı sıra, İngiltere, Fransa, Almanya, İspanya ve İtalya gibi Avrupa devletleri de yer almaktadır. Ancak, dikkati çeken nokta, dünyada en çok göçmen üreten 20 kaynak ülkenin Suriye ve Afganistan dışında hepsi orta gelir grubuna dahildir. Diğer bir deyişle, yalnızca Suriye ve Afganistan düşük gelirli ülkeler grubundadır (UNDESA, 2022:16) ve Avrupa’ya yönelik göç verileri incelendiğinde Avrupa’ya yönelik göçte Suriye ve Afganistan kaynaklı göç birinci ve ikinci sırayı almaktadır.

Tarihi boyunca kavimler göçünden başlayarak, Yeni Dünyanın keşfi ve coğrafi keşiflerle birlikte kıtadan dünyanın yeni sömürgeleşen bölgelerine göçler de dahil pek çok kitlesel göçte sahne olan Avrupa, Soğuk Savaş’ın sona ermesiyle birlikte Doğu Avrupa’dan Batı Avrupa ülkelerine yönelik göçlerle meşgul olmuştur. Ardından, Suriye Krizi, Afrika’dan artan göç dalgası, Afganistan’da Taliban’ın yönetime gelmesi ve Rusya-Ukrayna Savaşı gibi son dönemde yaşanan gelişmeler sonucunda hali hazırda dünyanın farklı bölgelerinden kaynaklanan göçmen akınlarıyla başa çıkmaya çalışmaktadır.

Orta Doğu ve Afrika’ya yakınlığı ve gelişmiş yaşam standardı dolayısıyla dünyanın çok farklı bölgelerinden göçmenlerin en fazla rağbet ettikleri hedef bölgelerden biri olan Avrupa, BM’nin 2020 yılı verilerine göre 87 milyon göçmene ev sahipliği yapmaktadır (UNDESA, 2022: 8). 1990 yılında bu rakam yalnızca 49.6 milyondur. Dolayısıyla, Uluslararası Göç Örgütü’nün (IOM) 2022 yılı Dünya Göç Raporu’na göre (IOM, 2022a) son 30 yılda Avrupa’ya yönelik göç, çok hızlı bir şekilde artmıştır.

Avrupa’ya göç eden göçmenlerin çok önemli bölümü ekonomik göçmenlerdir. Uluslararası Göç Örgütü tarafından “Yaşam kalitesini yükseltmek amacıyla kendi kaynak ülkesinin dışına yerleşmek üzere mutad ikamet yerini terk eden kişi”ler (IOM, 2009: 16) olarak tanımlanan ekonomik göçmenlerin, toplam göçmenler içindeki payı oldukça yüksektir. Dünyadaki 281 milyon uluslararası göçmenin 169 milyonu, yani yaklaşık üçte ikisi göçmen işçilerden oluşmaktadır (IOM,2022b: 3). Göçmen işçilerin önemli bir bölümü Avrupa’da iş bulabilmek amacıyla AB ülkelerine göç etmektedir. 2020 yılı içinde Birlik dışı ülkelerden AB’ye 1.9 milyon kişi göç etmiştir. 2021 yılı itibariyle AB’de yaşayan 23.7 milyon göçmen AB dışı ülkelerden gelenlerdir. Bu göçmenler, 447.2 milyonluk AB nüfusunun % 5.3’ünü oluşturmaktadır (Eurostat, 2022). Avrupa’ya yönelik göçteki hızlı artışın en temel sebeplerinin başında Avrupa’nın ekonomik refahı, yüksek yaşam standardı, politik istikrarı, insan hakları ve demokrasi standardının yüksekliği gibi çekici (*pull*) faktörler gelmektedir.

Öte yandan, 1 Ocak 2020'de 447.3 milyon olan AB nüfusu, 1 Ocak 2022 tarihi itibarıyla 446.8 milyondur ve 2021 yılından 173 bin kişi daha azdır (Euronews, 2022). 2021 yılında AB'de 4.1 milyon doğum ve 5.3 milyon ölüm yaşanmıştır (Euronews, 2022). Eurostat verilerine göre, 2020 yılında AB'ye gelen göçmenlerin yaş ortalaması 30,3'tür ve AB ülkelerindeki 44.1'lik ortalamanın çok altındadır (Eurostat, 2022). Doğum oranlarının düşük olduğu AB'de genç ve kalifiye göçmenlere ihtiyaç da bulunmaktadır. Avrupa Komisyonu Başkanı von der Leyen, Avrupa Parlamentosu'na (AP'ye) yönelik 13 Eylül 2023 tarihli konuşmasında, nitelikli göçe ihtiyaç duyduklarını ifade etmiştir (European Commission, 2023a). Covid-19 pandemisinin de etkisiyle Avrupa'nın nüfusundaki azalma ve yaşlanan nüfusu göz önüne alındığında, uluslararası göçmenlere emek piyasasının sorunlarını çözmek için ihtiyaç duyulmaktadır (European Parliament ve Council of The European Union, 2021). İçduygu'nun (2006: 8) da belirttiği gibi, yaşlanan nüfus ve düşük doğum oranları, Birlik üyesi ülkelerin kendilerini ekonomik olarak yeniden üretmeleri için göçe davetiye çıkaran bir demografik boşluk yaratmaktadır. Eurostat verilerine göre, AB'de ölen nüfusun yerini doldurabilmek için doğurganlık hızının % 2.1 olması gerekirken, bu oran yalnızca % 1.6'dır (Tosun ve Budak, 2020: 446).

Üye ülkelerin ekonomilerinin ihtiyacı olan nitelikli işgücünü çekmek için çalışmalar yürüten AB'ye ait yükselen yaş ortalaması, düşük doğum hızı ve Avrupa'dan dışarıya göç gibi çeşitli demografik verilerin tümü birlikte değerlendirildiğinde Avrupa'nın göçmen işgücüne ihtiyacı olduğu net olarak görülmektedir. Bu kapsamda, 2009'da hayata geçirdiği özellikle belirli sektörlerde ihtiyaç duyduğu vasıflı işgücünü çekebilmek amacıyla AB dışı ülkelere AB'ye gelen yüksek vasıflı göçmenlerin AB'ye giriş ve ikamet koşullarını düzenleyen, ancak nitelikli göçmenleri çekmede yeterince başarı sağlayamayan "Mavi Kart Yönergesi"ni (Council of the European Union, 2009) 2021 yılında günün koşullarına göre güncelleştirilmiştir (European Parliament ve Council of the European Union, 2021). Avrupa Komisyonu'nun Avrupa'yı yabancı işçiler için cazip hale getirmek amacıyla AB'de uzun süreli yaşayan ve vatandaş olamayanlar için kuralların basitleştirilmesini önermesi (Euronews, 2022) de AB içinde kalifiye göçmen işgücüne duyulan ihtiyacı gözler önüne sermektedir.

"Güvenlikleştirme" Teorisi ve AB'de Göçün Güvenlikleştirilmesi

Kopenhag Ekolü ve geliştirdikleri güvenlikleştirme teorisi, güvenliğe yönelik tehditlerin söylem yoluyla inşa edildiğini ileri sürer ve bu tehditlere karşı alınan olağanüstü önlemlerin meşrulaştırıldığı bir uygulamaya işaret eder. Bu teoriye göre, ulusal güvenliğe ilişkin kaygılar siyasi öncelikleri belirleyerek devletin rutin siyasi işleyişini (normal siyasi kuralları) bozan politikaların geliştirilmesine yol açar. Bir sorunun güvenlik gündemi içinde tartışılması, sorunun çözümüne yönelik acil ve olağanüstü yöntemlerin benimsenmesini beraberinde

getirmektedir (Hisarlıoğlu, 2019: 1). Verili güvenlik tehditlerinin varlığını sorgulayan Kopenhag Okulu'nun geliştirdiği bu yaklaşıma göre, karar alıcıların bir sorunu ulusal güvenliği tehdit eden varoluşsal bir sorun ve önemli bir tehdit olarak tanımlamaları yoluyla geliştirilen güvenlikleştirme pratiği, ilgili sorunu olağan siyasal süreçlerin dışına itmekte, zme yönelik izlenen olağan dışı siyasal işleyişleri, "acil eylem politikalarını" meşrulaştırmaktadır. Kopenhag Okulu, her unsurun güvenlik tehdidi olarak tanımlanmasını eleştiren, güvenlik tehditlerinin gerçek bir güvenlik tehdidi olup olmadığını sorgulamak yerine durumu ereleyen söylemin nasıl inşa edildiğine odaklanır, tehditlerin ortaya çıkışını anlamaya ve güvenlik gündeminin temel referans nesnelere belirlemeye çalışır (Hisarlıoğlu, 2019: 1-2).

Belirli bir konunun güvenlik tehdidi olarak söylemsel inşası anlamına gelen "güvenlikleştirme" kavramını (McDonald, 2008: 1) güvenlik çalışmaları alanına yerleştiren Kopenhag Okulu olarak adlandırılan eleştirel inşacı analizciler, Soğuk Savaş döneminde askeri güvenliklerini önceleyen realist güvenlik anlayışı yerine Soğuk Savaş sonrasında güvenliğin tanımı ve öznesi gibi konularda alternatif yaklaşımlar geliştirmişlerdir. Küresel ve ulusal siyasetin askeri odaklı gündemi, yerini çeşitlenen ve giderek küreselleşen tehditleri kapsayan "yeni güvenlik" gündemine bırakmıştır. Kopenhag Okulu, bireyi ilgilendiren her konunun güvenlik gündemine yerleştirilmesinin (gvenlikleştirilmesinin) demokratik ve siyasal süreçleri sekteye uğratacak pratikler doğurabileceğini savunur. Bir sorunun güvenlikleştirilmesi için siyasal elitlerin, sorunu acil ve olağanüstü önlemler almayı gerektirecek kadar ciddi bir güvenlik sorunu olarak tanımlaması gerekmektedir (Hisarlıoğlu, 2019: 1-2). Güvenlikleştirici aktörlerin söylemlerinin politika çıktılarının muhatapları kitleler tarafından kabul görmesi gerekir (Hisarlıoğlu, 2019: 3). Güvenlikleştirilen sorunlar, birey, toplum ve devlet için varoluşsal tehditler olarak sunulur ve bu varoluşsal tehditler, ancak "siyaset üstü" mekanizmaların işletilmesiyle ortadan kaldırılabılır. Güvenlikleştirilen konularda izlenen politikalar, insanların hak ve özgürlüklerini kısıtlayan, şiddeti ve rutin karar alma mekanizmaları yerine acil müdahale mekanizmalarını kullanmayı meşrulaştıran bir söylem çerçevesinde inşa edilir (Hisarlıoğlu, 2019: 4). Dexter'a (2013) göre, belirli bir konunun bir tehdit olarak söylemsel inşası şeklinde tanımlanabilecek güvenlikleştirme, söylemlerle başlar. Referans nesnenin varoluşsal bir tehdit altında olduğunu iddia eden bir söylemde bulunulmalı ve hedef kitle de bu tehdidin gerçek bir tehdit olduğuna inanmalıdır. Söz konusu güvenlik söylemi, aciliyet ve öncelikli alarm durumunu getirir. Bu durumda, güvenlik aktörleri olağanüstü önlemlere başvurabilir ve ortaya konulan politikalar giderek olağanstleşir.

Waever'm (2014) da belirttiği gibi, gvenlikleştirmede normal sorunları geçersiz kılacak varoluşsal bir tehdit bulunmalıdır ve eğer bu tehditle zamanında ilgileneilmese geri kalan her şey tehlikeye girecektir. Hayatta kalması istenilen

şey, ulus, devlet, özgürlük ve gelecekteki refahımız olabilir ve bu nedenlerle olağanüstü önlemler meşru gösterilir. Güvenlikleştirici aktör, bu varoluşsal tehditle orantılı olağanüstü önlemler alınmasının meşru olduğunu söyler. Bu tehdide karşı önlem almak bir zorunluluk olduğu için önlemler siyasi kuralların normal sınırlarının dışındadır. Anahtar kavram olan kitle (*audience*) ise kabulü ile bu olağanüstü önlemlerin alınmasının yetkisini güvenlik aktörüne vermiş olur. Kitle kabulü olmadan başarılı bir güvenlikleştirmeden bahsedilemez.

Güvenlikleştirilen konular arasında iklim değişikliği ve terör gibi meselelerin yanı sıra göç de yer almaktadır. AB'de göçün güvenlikleştirilmesi sürecini daha iyi anlayabilmek için AB'nin ortak göç politikasının tarihsel süreç içinde gelişimi ve üye devletlerin göçe yönelik uyguladıkları ve meşrulaştırmaya çalıştıkları politikaların nedenleri ve sonuçlarının ortaya konulması gereklidir (Wylie, 2018).

Wylie'ye (2018) göre, Soğuk Savaş sonrasında AB üyesi devletlerin hükümetleri göçü medeni hukuk kapsamında ele almaktan vazgeçip yasadışı kabul ederek, sınır dışı ve gözaltı gibi konuları vurgulayan ceza hukukuna dahil etmeleriyle birlikte göçün suç sayılması yaygın bir şekilde kabul görmüştür. Göçmenleri dışarda tutmak için Birliğin dış sınırlarının tel örgülerle çevrilmesinin yanı sıra ortak vize politikası gibi bürokratik duvarlar da örülmüştür (Wylie, 2018). Yine aynı dönemde, 1992 yılı sonunda iç pazarın tamamlanmasıyla Schengen Anlaşması'nın Uygulanmasına İlişkin Sözleşme'nin 1990'da imzalanması birbirini tamamlayıcı niteliktedir ve Avrupa'nın iç sınırlarının kaldırılması dış sınırların kontrolünü gerekli kılmıştır. Dolayısıyla, Birlik, sosyo-ekonomik tek Avrupa projesi ile iç bütünlüğünü sağlamlaştırmış, dışardan gelen tehlikelerin somutlaştırılması ve göç, uluslararası terörizmle ilişkilendirilerek kamu düzeni, kültürel kimliği ve işgücü piyasasının istikrarı için bir tehlike olarak sunulmuştur (Wylie, 2018). Bazı devletler sınırlarını açarken, bazıları yük paylaşımını ve kota planlarını reddetmişlerdir. Öte yandan, Paris saldırıları sonrasında terörizmle göç arasında bağ kurulmuştur. 2016 yılındaki burka tartışmaları göçü kültürel kimliğe yönelik tehdit olarak görülmesine yardımcı olmuştur. Ve sonuçta, bu faktörlerin tümü birden meşrulaştırılan güvenlikleştirilmiş söylemler üretmiş ve göçü bir suç olarak ele alma eğilimi yaygınlaşmıştır (Wylie, 2018).

Avrupa Birliği'nin Ortak Göç Politikası Oluşturma Çabaları

Avrupa'da İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde göç, iç (yerel) siyaset konusu olarak ele alınmış, uluslararası güç dengesini ve Doğu ve Batı Blokları arasındaki rekabeti doğrudan etkilemediği gerekçesiyle dış politika gibi "yüksek politika" (*high politics*) alanlarının dışında bırakılmıştır (Elmas, 2016: 9). Bu dönemde Topluluk'ta büyük ölçüde ekonomik ve sosyal haklar ve emeğin üye ülkeler arasında serbest hareket edebildiği bütünlük bir iş piyasasının inşası

bağlamında değerlendirilen göç, 1980'lerde sığınma ve göç olgusunun birleştirilmesi yoluyla giderek siyasallaşmıştır (Huysmans, 2000: 755). 1960'ların sonlarına kadar göçmen işçilere ihtiyaç duyan ve ülkelerine kabul eden Almanya ve Fransa gibi AB üyeleri, 1973 yılındaki Arap-İsrail Savaşı ve Dünya Petrol Krizi sonrasında ekonominin daralması sonucunda göçü teşvik eden politikalara son vermiş, bunun yerine güvenlik temelli politikalar geliştirmeye başlamışlardır (Şahin, 2022: 231-232).

Kurulduğu 1957 yılından 1980'lere kadar olan dönemde ulusal göç politikalarına minimal düzeyde dahil olan AB'nin (Elmas, 2016: 31) göç politikasını yetki alanına alması süreci 1980'lerde başlamıştır. Bu dönemde, göç politikasının koordinasyonu ve Avrupa devletleri arasında sınır ötesi iş birliği kurumsallaştırılmıştır (Huysmans, 2000: 755). Bu kapsamda, AT içinde göç konusundaki ilk somut girişim "Trevi Grubu"dur. Topluluk üyesi devletlerin Adalet ve İçişleri Bakanların oluşan ve göç alanında faaliyet gösteren grup, hükümetlerarası yapıdaydı ve toplantılarda Konsey ve Komisyon temsilcileri yoktu (Tepealtı, 2020: 97). Trevi grubunun yanı sıra Schengen Grubu da hükümetlerarası yapıdaydı. Her iki grup da Avrupa bütünleşme sürecinin parçası değillerdi. Ancak, bu bürokratik forumlarda göç konusunda iş birliğini amaçlayan hükümetlerarası ve ulus ötesi politika ağları geliştirilmiştir (Huysmans, 2000: 755). Bu gelişmelerle birlikte göç konuları, kademeli olarak AB'nin sorumluluk alanına dahil edilmeye başlanmıştır. Sonuçta, 1992 yılında Maastricht Antlaşması ile birlikte üç sütun üzerine inşa edilen AB'nin kurulmasıyla göç konusu AB'nin üçüncü sütunu olan "Adalet ve İçişleri Alanında İş birliği" sütununa dahil edilmiştir (Tepealtı, 2020: 97). Ulusüstü nitelikteki Topluluklar sütununun aksine, göçle ilgili konuların da içinde bulunduğu hükümetlerarası yapıdaki üçüncü sütunda kararlar oy birliğiyle alınmaktaydı. Göç ve iltica konularında AB'nin bağlayıcı kararlar alması yerine, hükümetler karar alırken birbirleri arasında danışma, iş birliği ve bilgi paylaşımında bulunmaktaydılar. Sonuç olarak, göç konusunun üçüncü sütuna eklenerek AB kapsamına alınması önemli bir gelişme olmuştur (Tosun ve Budak, 2020: 430). Zira, antlaşma, göç konusunda hükümetlerarası iş birliği öngörmesinin yanı sıra AB kurumlarına da yetki vermiş ve göç konusunda Birlik düzeyinde çalışmalar başlatılmıştır (Güleç, 2015: 86).

Antlaşmanın imzalanmasının üzerinden çok geçmeden üçüncü sütunun hükümetlerarası yaklaşımından duyulan memnuniyetsizlik artmış, göçle ilgili sorunların üçüncü sütundan birinci sütuna taşınması konusu AB Antlaşması'nın revizyonuyla görevli hükümetlerarası konferansın tartışma konularından biri olmuştur (Huysmans, 2000: 755-756). Ardından, AB içinde göç konularının Birliğin yetki alanına dahil edildiği Amsterdam Antlaşması üzerinde anlaşılmıştır. 1997 yılında imzalanan ve 1999 yılında yürürlüğe giren bu Antlaşmayla "Vize, Sığınma, Göç ve Kişilerin Serbest Dolaşımına İlişkin Diğer

Politikalar” başlıklı IV. başlık altında “özgürlük, güvenlik ve adalet alanı oluşturmak için, dış sınır kontrolleri; sığınma ve göçe ilişkin ek önlemler; vize alması gereken ve vizeden muaf tutulan ülkelerin listesi; vize standartları, tek tip bir vize formatı ve vize kurallarının belirlenmesi; sığınma başvurularını hangi devletin inceleme sorumluluğunda olduğunu belirlemeye yönelik ölçütler; geçici koruma, iltica başvurusu ve mülteci statüsünün kabulüne yönelik asgari standartlar ve kanun dışı ikamet edenlerin ülkelerine gönderilmesi konuları anlaşma kapsamına alınmıştır (Amsterdam Antlaşması, 2000: 17-20). Antlaşmayla ayrıca, Schengen Anlaşmaları Birlik hukukunun bir parçası yapılmış (Güleç, 2015: 86) ve en önemlisi, göç ve sığınma konuları hükümetlerarası üçüncü sütundan alınıp ulusüstü özelliğe sahip sütun olan birinci sütun kapsamına alınmıştır. Bu kapsamda, 2004 yılından sonra bu alanda kararların nitelikli çoğunlukla alınması kararlaştırılmıştır (İçduygu, 2006: 50-51). Böylece AB, kararların nitelikli çoğunlukla alındığı birinci sütunda göç konusunda daha rahat karar alma olanağına kavuşmuştur.

Öte yandan, ortak göç politikası oluşturulmasını sağlayan gelişmelerden bir diğeri de bazı üye devletler tarafından AB vatandaşlarına serbest dolaşım hakkını tanıyan 1985 yılında Belçika, Portekiz, Almanya, İspanya, Hollanda, Fransa ve Lüksemburg tarafından imzalanan Schengen Anlaşmasıdır. Ortak sınır güvenliği ve vize üzerinde de anlaşarak, aralarında sınır kontrollerini kaldıran bu devletler, 19 Haziran 1990 tarihinde ise Schengen Uygulama Anlaşmasını imzaladılar ve anlaşma 1995’te yürürlüğe girdi (Karluk, 2007: 22). Schengen Uygulama Anlaşması, taraf ülkeler arasında sınır kontrollerini kaldırarak, Schengen Bölgesi’nde kişilerin serbestçe seyahat edebilmesine olanak sağlamıştır. Anlaşma, yabancıların Schengen Bölgesi’ne seyahatlerini de düzenlemiştir. Kurulan Schengen Bilgi Üssü, aranan kişi ve eşyalara ilişkin bilgilerin toplandığı ve paylaşıldığı uluslararası bilgi ve kayıt merkezidir. Sistem, Interpol ile de bağlantılıdır. Schengen müktesebatı, Amsterdam Antlaşması’yla Avrupa Birliği müktesebatına dahil edilmiştir (Karluk, 2007: 23-24).

Günümüzde, 23 AB üyesinin yanı sıra İsviçre, Lihtenştayn, Norveç ve İzlanda gibi AB üyesi olmayan devletlerin de dahil olduğu 27 devlet Schengen Alanı içindedir. Ancak, serbest dolaşım alanının oluşturulması, beraberinde üye devletlere bazı güçlükler de getirmiştir. Zira, bir üye devletin sınırlarından içeri giren bir kişi, sınır kontrollerinin olmaması nedeniyle diğer ülkelere de girebilme olanağına kavuşmuş olmaktadır. Dolayısıyla, bir üye devlet göç ya da sığınma alanıyla ilgili bir karar aldığı anda diğer Birlik üyesi devletlerin çıkarlarını da hesaba katmak zorunda kalmaktadır (Council of The European Union, 2008: 3). Diğer bir deyişle, Schengen alanı sayesinde iç sınır kontrollerinin kaldırılması AB’nin dış sınır denetimini zorunlu hale getirmiş, Birliğin dış sınırlarının korunması konusunda “olağanüstü” önlemler almasında önemli bir faktör olmuştur.

Göç ve sığınma konusunda ortak politikalar oluşturulması, kaynak ve transit ülkelerle işbirliği ve yasadışı göçü durdurmak için dış sınırların sıkı kontrolünü amaçlayan 15-16 Ekim 1999 Tampere Zirvesi, Avrupa'ya yönelik göçü durdurmayı amaçlayan önlemlerin AB sınırları dışında üçüncü ülkelerle işbirliği yoluyla alınması ve böylelikle göçmenleri AB sınırlarına varmadan kaynak veya hedef ülkelerde durdurmak olarak tanımlayabileceğimiz göç politikalarının dışsallaştırılması konusunda önemli bir adım atmıştır. Söz konusu zirvenin sonuç bildirgesinde “Ortak AB Sığınma ve Göç Politikaları” başlığı altında kaynak ülkelerle iş birliği, kaynak ve geçiş ülkelerinin insan hakları ve kalkınma konularını ele alan kapsamlı bir yaklaşıma gereksinim olduğu ve bu kapsamda, bu ülkelerde yoksullukla mücadele, çatışmaların önlenmesi, demokrasi ve insan haklarının güçlendirilmesi ve üçüncü ülkelerle ortaklıklar kurularak kalkınmalarının teşvik edilmesi gerektiğinin altı çizilmiştir (European Council, 1999). Bu doğrultuda harekete geçen Birlik, iç içe geçmiş halkalar modeli çerçevesinde çevresindeki bölgelerde düzensiz göçle mücadele etmek için güvenlik kordonları oluşturmaktadır. AB, böylece kendi güvenlikçi sınır yönetimi anlayışını çevresindeki ülkelere genişletmeye çalışmaktadır. Schengen ülkeleri çekirdek halkada, diğer üyeler ve aday ülkeler ikinci halkadadır. Bu ülkelere serbest dolaşım hakkı sunulurken, Avrupa Komşuluk Politikası kapsamına giren ülkelerde sınır kontrol amaçlı iş birliği ve vize kolaylıkları, Afrika'daki güney komşularına ise kalkınma yardımları önerilmektedir (Şemşit, 2010: 321).

AB'nin göç politikasının güvenlik odaklı olarak gelişmesinde önemli bir etken de 11 Eylül 2001 saldırıdır. Söz konusu saldırılar sonrasında Avrupa Birliği'nin 21-22 Haziran 2002 tarihli Seville Zirvesi'nde göç, iltica ve yasadışı göçün önlenmesi için önlemler alınması üzerinde anlaşılmıştır. Bu kapsamda, 2002 yılı sonuna kadar vize istenecek ülkelerin listesinin hazırlanması, vize verilmesi hususunda ortak kimlik sisteminin oluşturulması, kaynak ülkeye iade ya da geri gönderme anlaşmalarının sonuçlandırılması, yasadışı göçmen girişlerinin önlenmesi için cezai yaptırımların artırılması, yasadışı göçün kaynak ülkelere yaptırımlar uygulanması ve sığınmacılara yönelik işlemlerin ortaklaşa oluşturulması ve standartlaştırılması benimsenmiştir (Tosun ve Budak, 2020: 434). Zirvede alınan bu sert önlemler, AB göç politikasının güvenlikleştirici yönelimini net olarak yansıtmaktadır.

2005 yılının Aralık ayında Göç Yönelik Küresel Yaklaşımı benimseyen Avrupa Birliği Bakanlar Konseyi, göç sorunlarının AB'nin dış ilişkilerinin bir parçası olduğunun altını çizmiş ve söz konusu yaklaşımla kaynak, transit ve hedef ülkeler arasında yakın işbirliği sağlamayı amaçlamıştır (Council of the European Union, 2008: 2). Üçüncü ülkelerle yapılacak bu iş birliğinin göçün temel sebeplerinin ortadan kaldırılması ve bu kapsamda kaynak ülkelerdeki yoksulluğun azaltılması, ekonomik kalkınmalarının sağlanması ve insan hakları

ve demokrasi standartlarının artırılmasına odaklanılacağı ifade edilmiştir (Güleç, 2015: 88). Avrupa Birliği Bakanlar Konseyi, 24 Eylül 2008 tarihli toplantısında ise Avrupa Göç ve İltica Paktı'nı kabul etmiştir. Bağlayıcılığı bulunmayan Pakt'a göre, yasadışı göçmenlerin geri gönderilmesi için ortak düzenlemeler getirilmesi, üye devletler arasında iş birliğinin geliştirilmesi, "Göçe Yönelik Küresel Yaklaşım" adı altında yasadışı göçün kontrol altına alınması ve dış sınırların kontrolünün güçlendirilmesi için kaynak ve transit ülkelerle iş birliğinin geliştirilmesi amaçlanmıştır (Council of the European Union, 2008: 7-10).

AB göç politikasının gelişiminde dönüm noktası olaylardan bir diğeri de Birliğin kurumsal yapılanmasına son şeklini veren Lizbon Antlaşmasıdır. Göç ve sığınma konuları Avrupa Birliği'nin İşleyişine Dair Antlaşma (ABİDA) içinde "Özgürlük, Güvenlik ve Adalet" isimli V. Başlıkta yer almıştır. AB göç politikasının göç akışını yönetmeyi etkili bir geri dönüş ve geri kabul politikası aracılığıyla yasadışı göç ve insan ticaretini önlemeyi amaçladığının belirtildiği 79. maddede AB'nin Birlik üyesi olmayan üçüncü ülke vatandaşlarının bir AB üyesi ülkeye giriş ve bu ülkede ikamet koşullarını belirleme yetkisine sahip olduğu da belirtilmektedir (Eur-Lex, 2016a). 80. madde ile göç ve sığınma politikasının dayanışma ilkesi ile üye devletler arasında sorumluluğun adil paylaşımına dayandığı ifade edilirken (Eur-Lex, 2016b), ABİDA'nın 67. maddesiyle Avrupa Birliği'ne kişiler için iç sınır kontrollerinin kaldırılması ve üye ülkeler arasında dayanışmaya dayalı ortak bir iltica, göç ve dış sınırların kontrolünü sağlama görevi verilmiştir (Eur-Lex, 2016c). 78. madde ile de AB'nin iltica, ikincil koruma ve geçici koruma konusunda ortak bir politika geliştirmesi ve uluslararası korumaya gereksinim duyan üçüncü ülke vatandaşlarına uygun statü sunması ve geri göndermeme ilkesine uygun hareket etmesi kararlaştırılmıştır. Ayrıca, bu politikanın Mültecilerin Statüsüne Dair 28 Temmuz 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi ile 31 Ocak 1967 tarihli Protokol'e uygun olması gerektiği ve ortak Avrupa iltica sistemine ilişkin kararların olağan yasama usulü (ortak karar usulü) gereği, Avrupa Parlamentosu ve Bakanlar Konseyi tarafından birlikte alınması kararlaştırılmıştır. Dahası, 78. maddede ortak sığınma politikası kapsamında tek tip bir iltica ve sığınma prosedürü, tek tip bir ikincil koruma; sığınma ve ikincil korunma başvurusunu değerlendirmekten hangi devletin sorumlu olduğunu belirleyen kriterler ve mekanizmalar, iltica, geçici koruma ve ikincil koruma için başvuran kişilerin göç akınının yönetilmesi amacıyla üçüncü ülkelerle ortaklık ve iş birliği yapılması kararlaştırılmıştır. 78. maddede, son olarak, üçüncü ülke vatandaşlarının ani akını durumunda, Konsey'in, Komisyon'un teklifi üzerine, üye devlet ya da devletler lehine geçici önlemler kabul edilmesi kararlaştırılmıştır. Ancak, Konsey'in AP'ye danıştıktan sonra harekete geçmesi şartı getirilmiştir (Eur-Lex, 2016d).

Anlaşmayla "Özgürlük, Güvenlik ve Adalet" alanında oybirliğiyle karar alınması kuralı bazı istisnalar haricinde kaldırılmış, nitelikli çoğunluk ilkesi

temelinde olağan yasama prosedürü uygulanmaya başlanmıştır. Ayrıca, dış sınırların yönetimi ve iç güvenlik, ilk defa antlaşmayla düzenlenmiş, izinsiz ikamet eden göçmenlerin sınır dışı edilmesi ve yasadışı göçle mücadele edilmesi kararlaştırılmıştır (Güleç, 2015: 88). Nitelikli çoğunlukla karar alınması, göç konusunda iş birliğine yönelik daha kapsamlı politikalar geliştirilmesi önünde engel olarak duran Macaristan ve Polonya gibi ülkelerin AB içinde ortak politikalar geliştirilmesini engelleme olasılığını büyük ölçüde ortadan kaldırmaktadır.

Lizbon Antlaşması ile Avrupa Birliği'nde 2000 yılında kabul edilen Avrupa Birliği Temel Haklar Şartı, atıf yoluyla, Antlaşmalarla aynı hukuki değere sahip kılınmış ve hukuki olarak bağlayıcılık kazanmıştır. Avrupa Birliği'nin tüm kurum, organ ve ajanslarıyla temel haklara uygun davranmasını amaçlayan Temel Haklar Şartı'nın "sığınma hakkı" başlıklı 18. maddesinde sığınma hakkının 28 Temmuz 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi ve 31 Ocak 1967 Protokol dikkate alınarak ve AET Antlaşması'na uygun olarak garanti altına alınması kabul edilmiştir (İHD, 2000). "İhraç, sınır dışı veya iade etme yasağı" başlıklı 19. maddede ise toplu sınır dışı etmenin yasaklandığı, hiç kimsenin ölüm cezası, işkence veya benzeri insanlık dışı muamele tehlikesi altında olduğu bir devlete geri gönderilemeyeceği, sınır dışı veya iade edilemeyeceği karar altına alınmıştır (İHD, 2000).

Avrupa Birliği'nde göç politikalarının uyumlaştırılması, Schengen vize sistemi vasıtasıyla Birliğin dış sınırlarının yönetimi, Dublin Sözleşmesi ve kaynak ülkelerle yapılan ikili ve çok taraflı anlaşmalar, güçlendirilmiş askeri kontrol biçimlerine yol açmıştır. Öte yandan, geçmişte göçmen üreten İspanya, Portekiz, Yunanistan ve İtalya gibi ülkeler günümüzde göçmenler için transit ya da hedef ülkeler haline gelmiştir. Bu ülkeler, yurtdışında göçmen olan vatandaşlarının haklarını savunurken ülkelere gelen göçmenlerin haklarına yönelik düzenlemeleri gönülsüzce yapmaktadır (Wenden, 2021: 27). Ortak Dış ve Güvenlik Politikası gibi konularda Birliğe yetki devretmekten çekinen AB üyesi devletler, göç ve sığınma politikaları konusunda da en düşük ortak paydada buluşmaya çalışmaktadırlar (Çepel, 2017:176-177). Ancak, üye devletlerin farklılaşan çıkarları nedeniyle çoğu zaman bu bile olanaklı olmamaktadır. Örneğin, Danimarka ve İrlanda, AB'nin göç ve sığınma politikasından muaf tutulmuştur. Danimarka 22 numaralı protokol uyarınca AB'nin göç ve sığınma politikası kapsamı dışında kalırken, İrlanda ise 21 numaralı protokol uyarınca belirli önlemlere katılma hakkına sahiptir (Eur Lex, 2023).

Avrupa Birliği'nin Düzensiz Göçü Önlemeye Yönelik Çabaları

Avrupa'ya yönelik son göç akını esnasında, kendi içinde aldığı önlemlerin uyguladığı politikaların Avrupa'ya yönelik göçü önlemede yetersiz kaldığını gören AB, düzensiz göçü önlemek için uluslararası iş birliğine gidilmesi yönünde

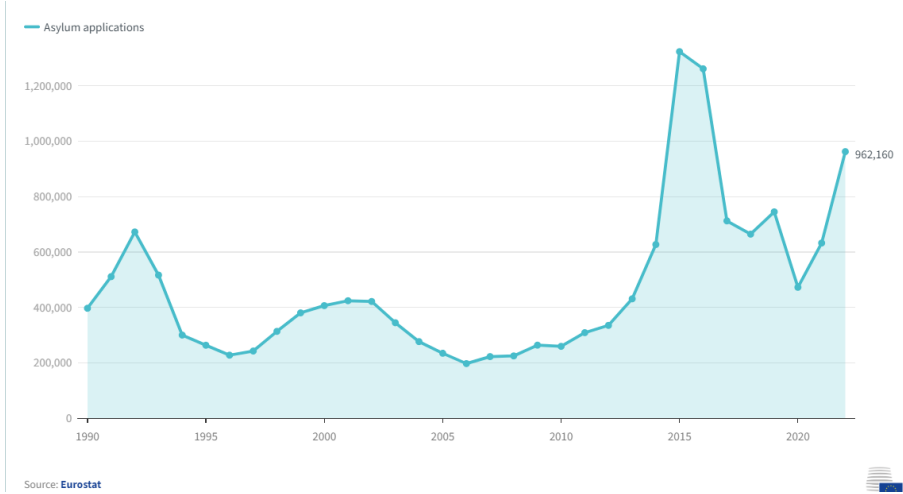
politikalar geliştirmiştir. Birliğin eski Dış Politika ve Güvenlik Politikası Yüksek Temsilcisi Frederica Mogherini'nin “Göç, tüm üye devletlerin ortak sorumluluğudur [...] kaynak ve transit ülkelerle işbirliğimizi teyit ediyor ve genişletiyoruz [...] Ancak [...] gerçek, uzun vadeli bir yanıt, ancak temel nedenleri tespit ederek gelecektir [...] AB olarak bu konuda uluslararası toplumla işbirliği yapmak konusunda kararlıyız” (European Commission, 2015a) şeklindeki ifadeleri kaynak ve transit ülkelerle işbirliği de dahil olmak üzere uluslararası toplumla işbirliğine öncelik verileceğinin altını çizmektedir. Ancak, bu sözler aynı zamanda AB'nin mevcut göç politikalarının kısa vadeli ve sorunların çözümünde “uzun vadeli ve temel nedenleri tespit etmekten” uzak olduğunun da itirafı niteliğindedir.

AB üyesi devletler, sığınmacılara yönelik farklı uygulamalar yapmaktadır. Bu yüzden, sığınmacılar, sığınma başvurusunu yapabileceği en iyi ülkeyi bulmak amacıyla AB içinde gezmektedir. “Sığınma Alışverişi” (*Asylum Shopping*) olarak adlandırılan bu durumu önlemek için Avrupa Birliği, üye ülkelerde sığınmacılara yönelik farklı uygulamaların önüne geçmek adına sığınmacılara yönelik ortak asgari standartlar belirlemek amacıyla Ortak Avrupa Sığınma Sistemi'ni (*Common European Asylum System-CEAS*), oluşturmuştur (European Council, 2022a). CEAS, Birlik içinde uluslararası koruma arayan kişiler için uyumlu ve tek tip standartları garanti etmek için geliştirilmiş bir politika çerçevesidir (EUAA, 2022: 30). Avrupa Birliği'nin ortak sığınma sistemini düzenleyen 604/2013 sayılı Dublin III Tüzüğü ile sığınma başvurularında hangi üye devletin sorumlu olacağına dair kriterler belirlenmiş, başvuruların incelenmesinin tek bir üye devlet tarafından yapılması kararlaştırılmıştır (Kaya, 2017: 93-103). Böylece, iltica başvurularının eş zamanlı olarak ve birbirini takip eder şekilde çok sayıda devlete yapılmasının ve Birlik üyesi devletlerin sığınma başvurularını incelemekten kaçınarak sığınmacıları diğer üye devletlere göndermelerinin (*refugees in orbit*) önüne geçilmeye çalışılmıştır (Kaya, 2017: 103).

İltica başvurusunu işleme alması gereken devleti belirleyen kriterleri ortaya koyan Dublin Sözleşmesi, sığınma talebini ele almak için daha hızlı bir prosedür ortaya koyarak, sığınmacıların gözaltı merkezlerinde geçirecekleri süreleri azaltarak bir bakıma sığınmacıların durumunu iyileştirmektedir. Ancak, Huysmans'a (2000) göre, sözleşmenin iltica başvurusu sayısını azaltma amacı gözardı edilmemelidir. Zira, farklı ülkelere sığınma başvurusunda bulunamamak, başvuru şansını azaltmaktadır. Dolayısıyla, çoğu kişiyi sığınma talebinde bulunmaktan vazgeçirmektedir (Huysmans, 2000: 756). Öte yandan, Birlik içinde giderek daha fazla ülke yasadışı göçle mücadelede bu sert önlemlere onay vermektedir. Dublin Sözleşmesi'ne dahil olan üye devlet sayısı sürekli artmaktadır. 1990 yılında imzalanan Dublin Sözleşmesini sadece 12 ülke imzalarken, 2003 yılında imzalanan Dublin II Tüzüğüyle Danimarka dışında tüm

Birlik üyeleri sözleşmeye taraf olmuş ve parmak izi alınmasından sorumlu merkez EURODAC kurulmuştur. Dublin III Sözleşmesi'ne ise Danimarka da dahil olmuş, tüm AB üyesi ülkelerin yanı sıra AB üyesi olmayan Norveç, İzlanda, Lihtenştayn ve İsviçre'nin de katılımıyla birlikte üye devlet sayısı 30'a ulaşmıştır.

Grafik 2: Avrupa Birliği Ülkelerine Sığınma Başvurusu Sayıları

Kaynak: (European Council and Council of the European Union, 2023a)

Grafik 2’de de görüldüğü gibi, “Arap Baharı”nın başlamasıyla birlikte Avrupa ülkelerine sığınma taleplerinin sayısında hızlı bir artış görülmüştür. 2014 yılı öncesinde Avrupa’ya yapılan sığınma başvuruları her yıl ortalama olarak 250 bin kişi iken, 2014 yılında bu rakam 650 bin olmuştur (Wenden, 2021: 29). 2015 yılında ise 1 milyonu 200 bini geçmiş, ardından, Türkiye’yle yapılan 2016 mutabakatı sonrasında azalmaya başlamış, pandeminin de etkisiyle başvurular 400 bin civarına kadar düşmüş, pandeminin etkisini kaybetmeye başlamasının ardından tekrar yükselişe geçmiş ve 962 bini geçmiştir (European Council, 2022b). 2020’den 2021 yılına başvurular % 33 artmıştır. AB üyesi ülkelere en fazla sığınma başvurusunu Suriyeliler, Afganlar ve Iraklılar yapmıştır (European Council, 2022b). Bu üç ülkeden gelen sığınmacılar AB ülkelerine yapılan toplam başvuruların yaklaşık olarak % 40’ını oluşturmaktadır (European Council, 2022b).

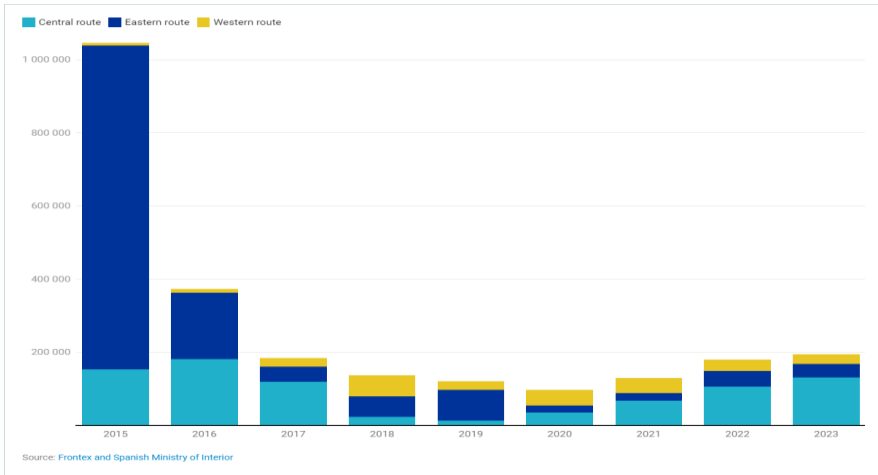
Avrupa Komisyonu, 28 Nisan 2015’te yayımladığı “Avrupa Göç Gündemi”nde Akdeniz’de yaşanan krize yanıt olarak alınması gereken acil önlemler için atılması gereken adımları belirlemiştir. Hiçbir AB üyesi devletin göç baskısı altında yalnız bırakılmaması gerektiğinin altının çizildiği Gündem’de Avrupa’nın göçmen krizine vereceği yanıtın, tüm AB araç ve ajanslarını en iyi

şekilde kullanarak ve iç ve dış politikaları birleştirerek, üye devletler, AB kurumları, uluslararası örgütler, sivil toplum, yerel otoriteler ve üçüncü ülkeleri de kapsayacağı ifade edilmiştir (European Commission, 2015a). Dört sütun üzerine yükselen Avrupa Göç Gündemi'nin, en önemli ayağını düzensiz göçün azaltılması kapsamında üçüncü ülkelerdeki AB delegasyonlarında AB göç irtibat görevlilerini görevlendirmek; geri dönüşlerdeki rolünü güçlendirmek için AB'nin dış sınırlarını korumakla görevli olan FRONTEX'in yasal temelini değiştirmek; insan kaçakçılığını yüksek riskli suç faaliyetlerine dönüştürmek ve kalkınma iş birliği ve insani yardımlar gibi faaliyetler oluşturmaktadır. Sınır yönetimi başlığı altında Frontex'in rolünü ve kapasitesini geliştirerek Birliğin dış sınırlarını güvence altına almak ve üçüncü ülkelerin sınırlarını yönetme kapasitelerine yardımcı olmak amaçlanmıştır. Özellikle, parmak izi ve sistematik tanımayı içeren güçlü bir ortak sığınma sisteminin tam ve tutarlı bir biçimde uygulanması öncelik olarak belirlenmiştir. Ayrıca, Akdeniz'de insan kaçakçılarının teknelerini tespit etmek ve etkisiz kılmak için Avrupa Güvenlik ve Savunma Politikası (AGSP) operasyonları üzerinde çalışılacağına da altı çizilmiştir (European Commission, 2015a).

23 Nisan 2015 tarihli Avrupa Konseyi'nin ardından Birlik Dışişleri ve Savunma Bakanları "EUNAVFOR Med" isimli bir deniz kuvveti oluşturmuş ve 18 Mayıs 2015 tarihinde de Ortak Güvenlik ve Savunma operasyonu başlatmıştır. Orta ve Güney Akdeniz'de faaliyet gösteren güç, göçmen kaçakçılığıyla mücadele kapsamında kaçakçıların gemilerinin tespit edilmesi, ele geçirilmesi, imha edilmesi veya yönünün değiştirilmesi ve göçmen kaçakçıların kullandığı varlıklara el konulması gibi görevler üstlenmiştir (European Parliament, 2019).

Grafik 3: Avrupa Birliği Ülkelerine Giden Düzensiz Göçmen Sayıları

Kaynak: (European Council and Council of the European Union, 2023b)

Avrupa Birliği'nin Avrupa'ya yönelik göçmen akınına durdurmayı amaçlayan diğer bir önemli girişimi de Avrupa Komisyonu'nun 27 Mayıs 2015 tarihinde yayımladığı "Göçmen Kaçakçılığına Karşı AB Eylem Planı (2015-2020)"dir. Göçmen kaçakçılığıyla mücadelenin 28 Nisan 2015 tarihli Avrupa Güvenlik Gündemi'nde öncelik olarak belirlendiğinin altının çizildiği göçmen kaçakçılığına karşı bu ilk eylem planında, "Yüksek düzeyde karlı bir iş yapan" göçmen kaçakçılarının göçmenlere mal olarak muamele ettikleri ve göçmenlerin canlarını tehlikeye attıkları ifade edilerek göçmen kaçakçılığını önlemek için somut önlemler ortaya konulmuştur (European Commission, 2015c). Ayrıca, Avrupa Komisyonu'nun göçmen kaçakçılığıyla mücadele amacıyla AB'nin mevcut yasal mevzuatının geliştirilmesi için önerilerde bulunacağı da ifade edilmiştir (European Commission, 2015c).

Avrupa Göç Gündemi'yle ilgili yapılan açıklamalar ve Mogherini'nin söylemleri birlikte değerlendirildiğinde Avrupa Birliği'nin Avrupa'ya yönelik göçü kendi sınırlarına ulaşmadan kaynak ülkelerle iş birliğine giderek ve Türkiye gibi transit ülkelere bir takım yardımlar yaparak ve birtakım tavizler vererek sınırları dışında durdurmayı hedeflediği net olarak anlaşılmaktadır. Bu kapsamda, AB'nin en önemli aracı pek çok üçüncü ülkeyle imzalanan geri kabul anlaşmalarıdır. Geri kabul anlaşmaları, "AB içinde "Kale Avrupası" için özgürlük-güvenlik dengesinde güvenlik yönü ağır basacak şekilde düzenlenen" (Şemşit, 2010: 317) ortak göç politikasının oluşturulmasında önemli anlaşmalarlardır. AB, üçüncü ülkelerle yaptığı ortaklık ve iş birliği anlaşmalarında geri kabul anlaşmalarının hayata geçirilmesini ön koşul olarak ileri sürmektedir (Şahin, 2022: 148). Örneğin, AB'nin 79 Afrika, Karayip ve Pasifik (ACP) ülkesiyle ilişkilerini düzenleyen, barış, istikrar, güvenlik ve demokrasinin geliştirilmesi amaçlarının yanı sıra, ACP ülkelerinin dünya ekonomisine entegrasyonu, sürdürülebilir kalkınmaları ve bu ülkelerde yoksulluğun sona erdirilmesini hedefleyen Cotonou Anlaşması da ACP ülkelerinden AB'ye gelen düzensiz göçmenlerin geri gönderilmesiyle ilgili hükümler içerir (European Commission, 2010: 26). Anlaşmayla kurulan diyalog mekanizmasının göç konusunu da kapsadığı ve "göçün, ACP-AB ortaklığının derin diyalogunun konusu olduğunun" belirtildiği anlaşmanın "Göç" başlıklı 13. maddesi (European Commission, 2010: 26) anlaşmanın temel hedeflerinden biri olan yoksulluğun azaltılmasının uzun dönemde AB'ye göçmen akınının normalleşmesine katkıda bulunacağına altı çizilmektedir.

Anlaşmanın 13. maddesi ayrıca, Avrupa Birliği Bakanlar Konseyi'nin gerekli gördüğü durumlarda önleme politikası araçları oluşturmak amacıyla yasadışı göçten kaynaklanan konuların incelenmesi, yasadışı göçmenlerin geri gönderilmesi sırasında haklarına ve onuruna saygı gösterilmesi ve "ilgili makamların bu kişilere geri dönüşleri için gerekli idari kolaylıklar sağlamaları" kararlaştırılmıştır (European Commission, 2010: 26-29). Ayrıca, AB, "ACP

devletlerinin her biri AB üyesi devletlerin her birinde yasadışı şekilde bulunan vatandaşlarını üye devletlerin talebi üzerine başka formalitelere gerek kalmaksızın geri dönüşünü ve geri kabulünü kabul eder” hükmünü ACP ülkelerine kabul ettirmiştir (European Commission, 2010: 26-29). Dahası, anlaşmayla Avrupa’ya yönelik göçün en başta gelen kaynak ülkelerinden biri olan ACP ülkeleri kendi vatandaşlarını geri alma yükümlüğü üstlenmekle kalmamış, aynı zamanda “taflardan birinin talebi üzerine ACP ülkeleriyle vatandaşlarının geri kabulüne ilişkin anlaşma müzakereler üçüncü ülke vatandaşlarını ve vatansızları da kapsaması” (European Commission, 2010: 29) kararlaştırılmıştır.

AB artan göçmen akını karşısında iade ve geri kabul anlaşmaları yaparak göçü önlemeyi ya da en azından azaltmayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda, AB vatandaşı olmayıp kanunsuz bir şekilde AB ülkelerinde yaşayanların geri gönderilmesi için açık ve şeffaf kurallar getiren Geri Dönüş Yönergesi (*return directive*) üçüncü ülkelerle geri kabul anlaşmaları yapılması gerektiğinin altını çizer. Zira, geri kabul anlaşmaları göçmenlerin geri gönderilebilmesi için çok etkili bir araçtır (European Council, 2022b). AB bugüne kadar aralarında Türkiye’nin de bulunduğu 18 ülke¹ ile geri kabul anlaşmaları imzalamıştır (Eur-Lex, 2019).

AB, göç akınlarını sınırları dışında tutmak için kullandığı diğer bir araç da güvenli ülke kavramıdır. Kaynak ülke dışında sığınma arayanların koruma bulabileceği, “1951 Cenevre Mültecilerin Hukuki Durumuna İlişkin Sözleşme” ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin yargılama yetkisini tanıyan devletler “güvenli üçüncü ülke” olarak kabul edilmektedirler. AB ülkeleri, sığınma başvurusunda bulunan bir kişinin güvenli bir üçüncü ülkeden geldiğini tespit ederse, sığınma talep edenin talebini 1951 tarihli sözleşme kapsamında koruma tanınmadığı gerekçesiyle reddedebilir ve sığınma başvurusunu incelemek için güvenli ülke olarak kabul edilen bu ülkeye geri gönderebilir (Özcan, 2020: 819). Güvenli üçüncü ülke uygulamasının ve geri kabul anlaşmalarının AB’ye iltica için başvurularının bireysel değil, toplu olarak değerlendirildiği, dolayısıyla başvuruda bulunanların iltica haklarının elinden alındığı ve bu durumun İHAS’a ve geri göndermeme ilkesine aykırı olduğu ifade edilmektedir (Turan ve Şaşkın, 2017: 48).

Avrupa Birliği’nin dış sınırlarının etkili yönetimi, çoğu iç sınır kontrollerinin olmadığı Schengen bölgesine dahil olan AB ülkeleri için çok önemlidir. Birliğin dış sınırlarının korunması, yalnız ilgili üye devletlerin değil, aynı zamanda AB kurum ve ajanslarının da ortak sorumluluğundadır. AB’nin dış sınırlarını

¹ Türkiye, Arnavutluk, Ermenistan, Azerbaycan, Gürcistan, Cape Verde, Bosna Hersek, Moldova, Hong Kong, Macao, Karadağ, Moldova, Kuzey Makedonya, Rusya, Pakistan, Sri Lanka, Ukrayna, Sırbistan.

korumak için geliştirdiği önemli bir araç, Avrupa Entegre Sınır Yönetimi'dir. 2019/1896 sayılı Avrupa Sınır ve Sahil Güvenlik Tüzüğü ile desteklenen ve temel amacı Avrupa'nın dış sınırlarından geçişleri etkili bir şekilde yönetmek ve göçle ilgili sorunları ve gelecekte olası tehditleri önlemek olan Avrupa Entegre Sınır Yönetimi, Avrupa Birliği'nde göç yönetiminin iyileştirilmesinde merkezi konumdadır ve uygulanırken diğer Birlik politikalarının amaçlarıyla tutarlılığının sağlanmasına dikkat edilir (European Commsision, 2019).

Temel amacı Avrupa'nın dış sınırlarından geçişleri etkili bir şekilde yönetmek olan Avrupa Entegre Sınır Yönetimi için yasadışı göçmen akını başta olmak üzere Birliğin dış sınırlarındaki tehditleri tespit edip önlemek temel hedeftir. Birlik üyesi devletlerin sınır ve sahil güvenlik yetkilileriyle iş birliği içinde Avrupa Sınır ve Sahil Koruma Ajansı- (*European Border and Coast Guard Agency- FRONTEX*), Avrupa Entegre Sınır Yönetimi'ni yürütmekle görevlidir. AB'nin Avrupa'ya yönelik göçmen akınına önlemek için kurduğu ajans, Birliğin dış sınırlarının yasadışı göçmenlere karşı korunmasında üye devletlerle iş birliği yapar ve üye ülkelerle birlikte ortak operasyonlar organize eder. Üye devletlere göçmenlerin tanınması, parmak izlerinin alınması ve sorgulanmaları gibi konularda yardım etmesinin (Frontex, 2022) yanı sıra, sınır kontrollerinin etkin işleyişini denetlemek; risk analizleri ve güvenlik açığı değerlendirmeleri yürüterek ortak operasyonlar ve sınır müdahaleleri AB üyesi devletler ve üçüncü ülkelere teknik ve operasyonel yardımlar yapmak; Birliğin dış sınırlarında acil eylem gerektiren durumlarda önlemlerin pratikte uygulanmasını sağlamak; hayatları tehlike altında olan göçmenlere yönelik arama ve kurtarma faaliyetlerinde bulunmak ve son olarak göçmenlere yönelik geri dönüş operasyonları organize etmek ve yürütmek de görevleri arasındadır (European Commission, 2019). Göç politikalarının güvenlik politikalarının aracı haline geldiği AB'de göç politikalarını güvenlikleştirmede önemli bir araç olarak görülen "Frontex ile göçü kontrol enstrümanları sertleştirilmiş ve operasyonel bir boyut kazandırılmıştır" (Şahin, 2022:150-152).

Frontex'in yanı sıra, 2013 yılında kurulan Avrupa Sınır Gözetim Sistemi (EUROSUR), ulusal sınır yetkilileri ile Frontex arasında ve aynı zamanda üçüncü taraflarla bilgi alışverişi ve iş birliği için bir çerçeve sunmaktadır (European Commission, 2022e). Frontex'in günlük işleyişi için temel teşkil eden, dış sınırlarda Birliğin hareket ve tepki yeteneğini artıran, kara, deniz ve hava sınırı gözetimi dahil sınır yönetiminin çoğu yönünü kapsayan, sınır geçiş noktalarındaki kontroller ve sınır operasyonları yapan Eurosur'un temel hedefi, düzensiz göçü ve sınır ötesi suçları önlemektir (European Commission, 2022f).

Schengen Bilgi Sistemi (*Schengen Information System- SIS*) AB'nin yasadışı göçle mücadelede kullandığı diğer bir araçtır. AB içinde güvenlik ve sınır yönetimi alanlarında en yaygın şekilde kullanılan bilgi paylaşım sistemi olan ve Schengen Bilgi Sistemi, 1995 yılından bu yana iç sınır kontrolleri yapmayan AB

üyeleri arasında güvenliğin sağlanmasında, sınır ve yasadışı göçle mücadelede başarılı bir iş birliği aracıdır. Parmak izi ve fotoğraf da toplayan veri tabanı gelişmiş işlevlerle sürekli güncellenmektedir (European Commission, 2022a). Schengen Bilgi Sistemini kullanan bir ülke tarafından sisteme girilen bir uyarı, sistemi kullanan diğer bütün üye devletler tarafından eş zamanlı olarak kullanılabilir hale gelir (European Commission, 2022b). Sistem, bütün göçmenlerin kayıt altına alındığı bir veri tabanını AB üyesi ülkelerin kullanımına sunmaktadır (Şahin, 2022: 150). Bu kapsamda, Schengen Bilgi Sistemini kullanan bütün ülkelerde ve Europol'de kurulmuş ulusal girişlerde ek bilgi talebi anlamına gelen SIRENE, haftanın her günü ve saati çalışan ve sistem uyarılarına bağlı faaliyetleri koordine etmekten sorumludur. SIRENE, Schengen Bilgi Sisteminin etkili çalışmasına yardımcı olur (European Commission, 2022c).

Son yıllarda dış sınır yönetimi ile ilgili bilgileri toplamak, işlemek ve paylaşmak için büyük ölçekli yeni sistemler geliştiren AB'nin Vize Bilgi Sistemi de kısıtlayıcı ve kontrol odaklı Avrupa göç politikası yaratma çabalarına diğer bir örnektir (Huysmans, 2000: 756). Merkezi bir bilişim sistemi ve bu merkezi sistemi ulusal sistemlere bağlayan bir iletişim altyapısından oluşan ve AB üyesi ülkelerin üçüncü ülkelerdeki konsoloslukları ve Schengen ülkelerinin tüm dış sınır geçiş noktalarını birbirine bağlayan Vize Bilgi Sistemi, Schengen ülkelerinin vize verilerini birbirleriyle paylaşmalarına olanak sağlar. Schengen Bölgesi'ni ziyaret etmek veya Schengen Bölgesi'nden geçiş yapmak için yapılan vize başvurularıyla ilgili verileri ve kararları kayıt altına alan sistem, tanımlama ve doğrulama amacıyla öncelikle parmak izlerinden biyometrik eşleştirme yapabilir (European Commission, 2022d).

Europol de AB'nin göçmen kaçakçılığıyla mücadelesinde kurumlararası iş birliği kapsamında merkezi bir rol oynar. Frontex ile birlikte insan kaçakçılarının teknelerinin tespit edilmesi için çalışan Europol, insan kaçakçılarının göçmenleri çekmek için kurduğu internet içeriklerinin kapatılması için girişimlerde bulunmaktadır (European Commission, 2015b).

Son olarak, göçmenlerin geri dönüşleri için hayata geçirilen ortak AB sistemi, kapsamlı ve entegre göç yönetimi sisteminin ana unsurudur. Hem gönüllü hem de zorunlu geri göndermeleri kapsamaktadır. 2021 yılında Gönüllü Geri Dönüş ve Reentegrasyon Üzerine AB Stratejisi'ni hayata geçiren Avrupa Komisyonu, göçmenlerin gönüllü geri dönüşlerini ve reentegrasyonlarını AB destekli projeleri de kullanarak teşvik etmektedir. Bu kapsamda, Frontex, 2020 yılından beri, göçmenlerin gönüllü geri gönderilmeleri konusunda da üye devletlerle iş birliği içinde önemli roller üstlenmektedir (European Commission, 2021: 1-2).

Komisyon'un Yeni Göç ve Sığınma Paktı Önerisi ve AB Üyesi Ülkelerin Göçe İlişkin Farklı Bakış Açılıarı

Avrupa Birliği tüm kurumlarıyla göçle baş etmeye çalışırken, üye devletler arasında göç konusunda derin görüş ayrılıkları devam etmektedir. Yunanistan ve İtalya gibi ülkeler göçmen akınının ilk durağı olmaları dolayısıyla daha fazla iş birliği ve göç yükünün üye ülkelere eşit paylaşılması çağrısında bulunurken, Polonya ve Macaristan gibi ülkeler yük paylaşımı ve kota planlarına karşı çıkmaktadır (BBC, 2023). Bu durum, AB kapsamında daha etkili kararlar alınmasını ve uygulanmasını engellemektedir.

AB verilerine göre, 2023 yılında AB'nin dış sınırlarından AB'ye yasadışı olarak giren kişi sayısı 225.332'dir (European Council ve Council of the European Union, 2023c). Suriye Krizi'nde Avrupa'da en çok göçmen misafir eden ülke Almanya olmuştur, ancak tüm AB ülkeleri aynı tavrı göstermemiş, pek çok ülke göçmenleri alma konusunda gönülsüz davranmıştır. Örneğin, göçmen yükünü paylaşmak istemeyen Macaristan, Birliğin dayanışma ilkesini bir kenara bırakarak yasadışı göçmen geçişlerini önlemek için Hırvatistan ve Sırbistan sınırlarına duvar örmüştür (Öner, 2017:190). Macaristan Başbakanı Victor Orban, mültecilerin Almanya'ya gitmek istediğini, dolayısıyla sorunun Avrupa'nın değil, Almanya'nın bir sorunu olduğunu ifade etmiştir (Saatçioğlu, 2017: 224). Ardından, Slovakya ve Macaristan getirilen mülteci kotasının iptali için 2015 yılının Aralık ayında ABAD'da dava açmışlardır (Saatçioğlu, 2017: 224).

Birlik içinde Almanya ve Avrupa Komisyonu'nun önderliğinde hazırlanan mültecilerin üye ülkelere kotalar dahilinde yeniden yerleştirilmesi ve sığınma sisteminde reform yapılmasına dayanan çözüm planı yerine, krizi Türkiye gibi üçüncü ülkelere havale etme eğilimi ağırlık kazanmıştır (Saatçioğlu, 2017: 212). Bu kapsamda, Macaristan, Polonya, Slovakya ve Çek Cumhuriyeti AB'nin dış sınırlarının korunmasına özel önem verilmesi, ancak buna rağmen mültecilerin sınırları aşması durumunda ise Yunanistan'da kalmalarını savunurken, (Saatçioğlu, 2017: 212) dönemin Yunanistan Başbakanı Tsipras, "tek taraflı eylemlere son verilmesi" ve bütün AB üyelerinin Birlik üyelerinin üzerinde anlaşıkıkları konulara saygı göstermeyen üyelere yaptırım isteyeceklerini ifade etmiştir (Saatçioğlu, 2017: 212). Son olarak, 31 Ekim 2023 tarihi itibariyle Rusya-Ukrayna Savaşı'nda kaçan 4.2 milyon Ukraynalının AB'de geçici koruma altına alınması (Eurostat, 2023) Avrupa'nın göç konusundaki yükünü daha da artırmıştır.

Avrupa Komisyonu, 23 Eylül 2020 tarihinde göç ve sığınma yönetimine yönelik Yeni Göç ve Sığınma Paktı önermiştir. Pakt, göç politikalarının iç ve dış yönlerinin daha fazla bütünleştirilmesini amaçlayan, daha hızlı ve daha bütünleşik ve dayanışma ve iş birliğini sağlayan geliştirilmiş prosedürler öneren,

iltica ve göç politikasının tüm yönlerini bir araya getiren “göçe yönelik kapsamlı bir Avrupa yaklaşımı”dır (Eur-Lex, 2023). Komisyon Başkanı Leyen’in Avrupa Parlamentosu’na yönelik 13 Eylül 2023 tarihli konuşmasında, bir yandan sınır kavramı ile insanların kurtarılması diğer yandan egemenlikle dayanışma arasında oluşturulmak istenen dengeyi paktın ruhu olarak tanımlamış (European Commission, 2023a), AB’nin göç konusunda mevzuatının yirmi yıllık olduğu ve acil olarak güncellenmesi gerektiği ve bu kapsamda yeni mevzuata ve yeni bir yönetim yapısına gereksinim duyulduğunun altını çizmiştir. Leyen ayrıca, daha güçlü kolluk kuvvetlerinin ve Europol, Eurojust ve Frontex gibi AB kuruluşlarının daha belirgin bir rol üstlenmesi gerektiğini de savunmuştur (European Commission, 2023b). Üye devletler arasında adil sorumluluk dağılımı ve etkili dayanışmayı amaçlayan Pakt, düzensiz göçten kaynaklanan güçlüklerin üstesinden gelebilmek için kapsamlı bir yaklaşım sunmakta ve mülteciler ve diğer göçmenlerin entegrasyonunu düzenlemektedir. Pakt, ayrıca, karşılıklı çıkarlar doğrultusunda kaynak ülkelerle göç konusundaki iş birliğini derinleştirmeyi (European Commission, 2020) AB düzeyinde kapsamlı bir sığınma ve göç yönetimi, güçlü dış sınır yönetimi, adil ve etkili sığınma kuralları, etkili entegrasyon politikaları, kriz durumları için etkili bir dayanışma mekanizması ve etkili bir iade politikası ve reddedilen başvuru sahiplerinin iadesine yönelik AB ile koordineli bir yaklaşım amaçlamaktadır (EUAA, 2022: 31). Politika ve yasama araçları yoluyla, sınır kontrolü, sığınmaya erişim, kabul koşulları ve geri dönüşler açısından AB ve üye devletlerin göç ve sığınma politikaları için genel bir çerçeve belirlemeyi amaçlayan Yeni Göç ve Sığınma Paketi, diğer taraftan hızlandırılmış sınır prosedürleri ve gözaltı gibi kural dışı uygulamaları normalleştirmeye çalışmakla ve bazı ülkelerdeki yasadışı uygulamalara yasallık kazandırmaya çalışmakla suçlanmaktadır (Euromedrights, 2020: 3).

Avrupa Konseyi, 20 Haziran 2019’da 2024 yılına kadar Avrupa Konseyi’nin çalışmalarına yön verecek ve diğer AB kurumlarının çalışma programlarına yön vermeyi hedefleyen “Gelecek Beş Yıl İçin AB’nin Gündemi” başlıklı bir gündemde öncelikli alanlar belirlemiştir. 2019-2024 dönemi için belirlediği yeni stratejik gündem içinde “Vatandaşları ve Özgürlükleri Korumak” başlığı altında “Dış sınırların etkili kontrolü; kaynak ve geçiş ülkeleri ile daha iyi iş birliği; [...] etkili bir sığınma politikası üzerinde anlaşmaya varmak; Schengen Bölgesinin düzgün işleyişini sağlamak; terörizm ve sınır ötesi suçlarla mücadelede işbirliği ve bilgi paylaşımının geliştirilmesi [...]” ve “Avrupa’nın Çıkarlarını ve Değerlerini Dünyada Desteklemek” başlığı altında ise “göç konusunda ortak ülkelerle işbirliği yapmak” gibi göçe yönelik önceliklere yer verilmiştir (European Council ve Council of the European Union, 2019). Göç politikasının güvenlikçi özelliğini yansıtan Gündem’deki öncelikler, 2019’da göreve başlayan Avrupa Komisyonu’nun öncelikleri için ilham kaynağı olmuştur. Gündemdeki öncelikleri esas alan Avrupa Komisyonu Başkanı von der Leyen’in belirlediği

altı politik öncelik içinde “Avrupa Yaşam Tarzını Desteklemek” başlığı altında “Güvenlik risklerini ele almak [...] AB’nin dış sınırlarını etkili bir şekilde yönetirken yasal ve güvenli göç için bir sistem geliştirmek, AB’nin sığınma sistemini modernleştirmek ve ortak ülkelerle yakın iş birliği geliştirmek” (European Commission, 2023c) öncelik olarak belirlenmiştir.

6 Ekim 2023 tarihinde AB Devlet ve Hükümet Başkanlarının genişleme ve göç gündemiyle bir araya geldikleri Granada’ki gayri resmi toplantı sonrasında Avrupa Konseyi Başkanı Charles Michel tarafından yayınlanan Granada Deklarasyonunda Avrupa’ya yönelik göçün Avrupa’nın yanıtını gerektiren bir Avrupa sorunu olduğunu ve düzensiz göçün bir an önce kararlı bir şekilde ele alınması gerektiğini ifade etmiştir (Cumhuriyet, 2023a). Deklarasyonda, insan kaçakçılarının AB topraklarına kimin giriş yapacağına karar vermesine izin vermeyecekleri ve göçe yönelik olarak göçün temel nedenlerini ele alan, kaynak ve transit ülkelerle kapsamlı ortaklıklar yapacak, AB’nin dış sınırlarının daha etkin korunmasını ve organize suçla mücadele etmeyi amaçlayan bir kapsamlı bir yaklaşım izleyeceklerini, bu kapsamda, geri dönüşlerin hızlandırılması gerektiği de ifade edilmektedir (European Council, 2023). Michel ayrıca, Avrupa’da kalmalarına izin verilmeyen göçmenlerin geri dönüşlerinin iyileştirilmesi, göçün dış boyutu üzerinde çalışılması ve suç örgütleri ve kaçakçılara karşı etkili mücadele edilmesi gerektiğini belirterek Avrupa’nın sınırlarını korumak için Tunus dahil olmak üzere pek çok ülkeyle iş birliğine ihtiyaç duyduklarını açıklamıştır (Cumhuriyet, 2023b). Ardından, Avrupa Komisyonu, büyük göçmen akınıyla karşı karşıya kalan İtalya’nın da baskısıyla, düzensiz göçü durdurmak amacıyla krizdeki Tunus ekonomisine destek olmak için 127 milyon Avroluk mali yardım yapma kararı almıştır. Söz konusu yardımın 60 milyon Avrosu bütçe yardımı, 67 milyon Avrosu ise Tunus sahil güvenliğinin ve donanmasının arama kurtarma gemileri, termal kameralar, radarlar ve diğer ekipmanlar alması için ve IOM ve UNCHR’nin kullanımı için tahsis edilmiştir (Euronews, 2023a).

Söz konusu Granada Zirvesi’ne katılan İngiltere Başbakanı Sunak, zirve öncesi, İtalya, Arnavutluk, Fransa, Hollanda ve Avrupa Komisyonu ile göçle mücadele için “sekiz maddelik bir plan üzerinde anlaştıkları bir toplantı düzenlemiştir (Cumhuriyet, 2023c). Ardından, İngiltere Başbakanı Sunak ve İtalya Başbakanı Meloni yaptıkları ortak açıklamada iki ülkenin göçmenlerin İtalya üzerinden Avrupa’ya ve İngiltere’ye gitmesini önlemek için birlikte çalıştıklarını ve AB ülkelerinin kayıt dışı göçe karşı “aynı aciliyet duygusunu” göstermeleri gerektiğini belirterek ortak eylem çağrısında bulunmuşlardır (Cumhuriyet, 2023c). Zirvede bir açıklama yapan Macaristan lideri Orban, “mevcut şartlarda AB’de göç anlaşması yapılmasının imkânsız olduğu” açıklamasında bulunmuş ve “gelecekte de böyle bir anlaşmanın olmayacağını”, Polonya ve Macaristan’ın tutumunun net olduğu yorumunu yapmıştır (Sözcü, 2023). Öte yandan, Almanya iltica başvurularının artışıyla beraber yasadışı göçle

mücadele etmek amacıyla Çek Cumhuriyeti ve Polonya ile sınır kontrollerini artırma kararı almıştır (Euronews, 2023b).

Son olarak, üye devletler arasında ortak göç politikası üzerinde anlaşmazlık sürerken, Avrupa Komisyonu düzensiz göçle mücadele kapsamında Göçmen Kaçakçılığına Karşı Küresel İttifak (*Global Alliance to Counter Migrant Smuggling*) başlatmak ve göç konusunda AB yasal çerçevesini güçlendirmek için yeni yasal mevzuat önermektedir. Komisyonu'nun bu iki girişimi gelecekte yeni bir yasal, operasyonel ve uluslararası iş birliği çerçevesi başlatmaktadır (European Commission, 2023d).

Avrupa Komisyonu, AB'ye izinsiz giriş, transit geçiş ve kalmanın kolaylaştırılmasını önlemek için yasal çerçevenin "iyileştirilmesini" teklif etmektedir. Bu kapsamda, organize suç örgütleriyle mücadelenin artırılması, göçmen kaçakçılığının ve izinsiz AB'ye gelmenin teşvik edilmesinin suç sayılması, göçmen kaçakçılığıyla ilgili cezaların artırılması, devletlerin yargı yetkisinin genişletilerek uluslararası sulardaki gemi ve uçaklardaki suçları da kapsamayı, üye devletlerin eğitim programları yoluyla bilinçlendirme kampanyaları düzenlemesi, üye devletlerin göçmen kaçakçılığıyla mücadele edebilmesi için göçe yönelik istatistik verileri toplayıp raporlaması, yasadışı göç konusunda AB düzeyinde koordinasyonun artırılması gibi önerilerde bulunmuştur (European Commission, 2023d). Söz konusu öneriler, göçün giderek daha fazla güvenliğleştirildiğini ve daha sıkı önlemler alınmak istendiğini göstermektedir.

Avrupa Komisyonu, ayrıca, göçmen kaçakçılığının önlenmesinde Europol'ün rolünün ve kurumlar arası iş birliğinin güçlendirilmesi için bir yönetmelik önermektedir. Bu yönetmelikle Avrupa Göçmen Kaçakçılığına Karşı Mücadele Merkezi'nin rolü artırılmak istenmektedir. Söz konusu merkezin, göçmen kaçakçılığıyla ilgili raporlar hazırlaması, stratejik analizler yapması, tehdit değerlendirmesi yapması, operasyonel eylemler gerçekleştirmesi ve AB üyesi olmayan ülkelerle iş birliğini gerektirecek göçmen kaçakçılığı vakalarını tespit etmesi amaçlanmaktadır. Komisyon, Eurojust ve FRONTEX, tarafından desteklenmesi kararlaştırılan Merkezin bu görevleri yerine getirirken, üye devletler, Eurojust ve FRONTEX görevlilerinden yardım almaları da hedeflenmektedir. Son olarak, bir yandan, Europol'ün üye ülkelerdeki varlığının güçlendirilmesi, üye ülkelerin göçmen kaçakçılığı konusunda bilgi paylaşımı yükümlülüğünün artırılması, öte yandan, üye ülkelerdeki görevlendirmeler için Europol'ün kullanımına sunulacak bir yedek uzman havuzu oluşturulması ve Europol'ün mali ve insan kaynaklarının geliştirilmesi amaçlanmaktadır (European Commission, 2023d).

Sonuç

Son yıllarda yaşanan Avrupa'ya yönelik göçmen akını Avrupa Birliği'nin ortak göç politikasının yetersizliğini ortaya koymuştur. AB, temel nedenlerini ele almadan giderek artan bir şekilde göçü güvenleştirmekte ve göç politikalarını da bu çerçevede şekillendirmektedir. Örneğin, Avrupa Göç Gündemi, Avrupa Birliği göç politikalarını göçmenlerin hak ve özgürlüklerini ve evrensel normları esas almaktan ziyade ağırlıklı olarak güvenlik odaklı olarak belirlemeye başlamıştır. Birliğin hayata geçirmeye çalıştığı göç konusunda dayanışma ve ortak yaklaşım oluşturmayı amaçlayan Göç ve İltica Paketi da bu amaca hizmet etmektedir.

AGSP operasyonları yaparak, NATO'yu Akdeniz ve Ege Denizi'nde göçmen geçişini durdurmak için kullanarak ve elindeki FRONTEX gibi ajansları daha etkin bir konuma getirerek dış sınırlarının etkin korunmasını sağlayarak ve üçüncü ülkelerle geri kabul anlaşmaları yaparak Avrupa'ya yönelik göçmen akını sınırları dışında kaynak veya Türkiye gibi transit ülkelerde durdurmayı amaçlamaktadır. Ancak, bu politikalar göçmen akını durdurmaktan ve göçü önlemek için uzun vadeli çözümler üretmekten çok uzaktır. Zengin kuzey ve fakir güney ayrımının giderek belirginleşmesi, yoksulluğun ve istikrarsızlığın artması, pek çok ülkede otoriter yönetimlerin güçlenmesi ve buna paralel olarak insan hakları ihlallerinin artması gibi göçe neden olan temel nedenler ele alınmadan göçün güvenlik tehdidi olarak görülmesi ve sıkı sınır kontrollerine başvurulması ve üçüncü ülkelerle iş birliği, Avrupa'ya yönelik göçü sona erdirmekten ve uzun vadeli ve kalıcı çözümler üretmekten uzaktır. Dahası, göçü önlemeye yönelik güvenlik odaklı politikalar ve bu kapsamda alınan önlemler, AB'yi oluşturan demokrasi, insan hakları ve hukukun üstünlüğü gibi temel değerlerle çelişmekte ve Avrupa'da yükselişte olan ırkçı, faşist ve yabancı düşmanı partilerin göçmen karşıtı söylemlerine meşruiyet kazandırma tehlikesini de içinde barındırmaktadır.

Kaynakça:

- Amsterdam Antlaşması, (2000) İktisadi Kalkınma Vakfı, İKV:162, <<https://www.ikv.org.tr/images/files/A6-tr.pdf>> (24 Eylül 2022).
- BBC (2023) “AB ülkeleri yeni sığınma ve göç politikası konusunda anlaştı”, 9 Haziran 2023, <<https://www.bbc.com/turkce/articles/cv21dxe000wo>>, (11.10.2023).
- Council of the European Union, (2008) “European Pact on Immigration and Asylum”, 24 Eylül, Brussel, <<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-13440-2008-INIT/en/pdf>>, (18 Eylül 2022).
- Council of the European Union (2009) “Council Directive 2009/50/EC of 25 May 2009, on the conditions of entry and residence of third-country nationals for the purposes of highly qualified employment”, L 155/17, 18 Haziran, *Official Journal of the European Union*, <<https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2009:155:0017:0029:en:PDF>> , (08 Aralık 2023).
- Cumhuriyet (2023a) “Avrupa’da Gündem ‘Göç’”, 06 Ekim, <https://www.cumhuriyet.com.tr/dunya/avrupada-gundem-goc-2127262?utm_medium=ilgiliHaberler&utm_source=HaberDetay>, (06 Ekim 2023).
- Cumhuriyet (2023b) “AB liderleri Granada Deklarasyonu’nu kabul etti”, 7 Ekim, <https://www.cumhuriyet.com.tr/dunya/ab-liderleri-granada-deklarasyonunu-kabul-etti-2127424?utm_source=Anasayfa&utm_medium=Dunya>, (07 Ekim 2023).
- Cumhuriyet (2023c) “İngiltere ve İtalya’dan ortak ‘kayıt dışı göç’ çağrısı”, 6 Ekim, <https://www.cumhuriyet.com.tr/dunya/ingiltere-ve-italyadan-ortak-kayit-disi-goc-cagrisi-2127242?utm_medium=ilgiliHaberler&utm_source=HaberDetay>, (08 Ekim 2023).
- Çepel, Z. Ü. (2017) “Mülteci Krizinde AB’nin Normatif Gücünü Yeniden Düşünmek”, Y. R. Kuştepe, E. S. Akgüngör, E. Y. Gülcan (der.) *Türkiye-AB İlişkilerinde Yeni Bir Konu: Mülteci Sorunu ve Türkiye-AB İşbirliği*, (İstanbul: İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları), ss.165-184.
- Dexter, H. (2013) “A Brief Introduction to the Copenhagen School and Securitisation”, 11 Mart, <https://www.youtube.com/watch?v=4dC_Scj81UU&t=1s>, (15 Kasım 2023).
- Elmas, Yılmaz F. (2016) *Avrupa “Kapı Duvar” Göç Yaklaşımında Söylem - Eylem Tutarsızlığı*, USAK Yayınları, Ankara.
- EUAA (2022) “Asylum Report 2022”, *European Union Agency for Asylum*, <https://euaa.europa.eu/sites/default/files/publications/2022-06/2022_Asym_Report_EN.pdf>, (15 Kasım 2023).

- Eur-Lex (2016a) “Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union Part Three - Union Policies and Internal Actions Title V - Area of Freedom, Security And Justice Chapter 2 - Policies on Border Checks, Asylum and Immigration, Article 79 (ex Article 63, points 3 and 4, TEC)”, <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12016E079>>, (12 Ekim 2023).
- Eur-Lex (2016b) “Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union, Part Three - Union Policies and Internal Actions Title V - Area of Freedom, Security And Justice Chapter 2 - Policies on Border Checks, Asylum And Immigration, Article 80”, <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12016E080>>, (12 Ekim 2023).
- Eur-Lex (2016c) “Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union, Part Three - Union Policies And Internal Actions Title V - Area Of Freedom, Security And Justice Chapter 1 - General Provisions, Article 67 (ex Article 61 TEC and ex Article 29 TEU)”, <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12016E067>>, (11 Ekim 2023).
- Eur-Lex (2016d) “Consolidated version of the Treaty on the Functioning of the European Union Part Three - Union Policies And Internal Actions Title V - Area of Freedom, Security and Justice Chapter 2 - Policies on Border Checks, Asylum and Immigration , Article 78 (ex Articles 63, points 1 and 2, and 64(2) TEC)”, <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A12016E078>>, (12 Ekim 2023).
- Eur-Lex (2019) “Readmission agreements between the EU and certain non-EU countries”, <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISUM:114163>>, (15 Ekim 2023).
- Eur-Lex (2023) “Migration and Asylum”, <<https://eur-lex.europa.eu/EN/legal-content/glossary/migration-and-asylum.html>>, (12 Ekim 2023).
- EuroMedrights (2020) “Analysis of the New EU Pact on Migration and Asylum A “fresh start” for human rights violations”, EuroMed Rights October 2020, <https://euromedrights.org/wp-content/uploads/2020/10/Analysis-of-Asylum-and-Migration-Pact_Final_Clickable.pdf>, (20 Ağustos 2022).
- Euronews (2022) “Avrupa’nın nüfusu azalıyor, AB soruna çözüm arıyor”, 03 Eylül, <<https://tr.euronews.com/2022/09/02/avrupanin-nufusu-nasil-azaliyor-ab-soruna-cozum-ariyor>>, (05 Eylül 2022).
- Euronews (2023a) “AB’den Lampedusa’daki göçmen krizi sonrası Tunus’a 127 milyon euroluk mali yardım”, 22 Eylül, <<https://tr.euronews.com/my-europe/2023/09/22/abden-lampedusadaki-gocmen-krizi-sonrasi-tunusa-127-milyon-euroluk-mali-yardim>>, (19 Kasım 2023).

- Euronews (2023b) “Almanya, Polonya ve Çek Cumhuriyeti ile sınır kontrollerini artırdı”, 27 Eylül, <<https://tr.euronews.com/2023/09/27/alman-ya-polonya-ve-cek-cumhuriyeti-ile-sinir-kontrollerini-artirdi>>, (19 Kasım 2023).
- European Commission (2010) “The Cotonou Agreement, Signed in Cotonou on 23 June 2000, Revised in Luxembourg on 25 June 2005, Revised in Ouagadougou on 22 June 2010”, <https://www.eods.eu/library/EU_Cotonou%20Agreement_2000_EN.pdf>, (30 Eylül 2023).
- European Commission (2015a) “Managing Migration Better in all aspects: A European Agenda on Migration”, *Press Release*, 13 Mayıs, <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_15_4956>, (30 Ağustos 2022).
- European Commission (2015b) “Questions and Answers on the European Agenda on Migration” 13 Mayıs, <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/MEMO_15_4957>, (30 Ağustos 2022).
- European Commission (2015c) “Communication From The Commission to The European Parliament, The Council, The European Economic And Social Committee and The Committee of The Regions EU Action Plan Against Migrant Smuggling (2015 - 2020) Brussels”, COM(2015) 285 final, 27 Mayıs, <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A52015DC0285>>, (30 Ağustos 2022).
- European Commission, (2019) “Regulation (EU) 2019/1896 of the European Parliament and of the Council of 13 November 2019 on the European Border and Coast Guard and repealing Regulations (EU) No 1052/2013 and (EU) 2016/1624”, PE/33/2019/REV/1, L 295/1, 14 Kasım, *Official Journal of the European Union*, <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32019R1896>>, (14 Kasım 2022).
- European Commission (2020) “Communication From The Commission to The European Parliament, The Council, The European Economic and Social Committee and The Committee of The Regions on a New Pact on Migration and Asylum”, <https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:85ff8b4f-ff13-11ea-b44f-01aa75ed71a1.0002.02/DOC_3&format=PDF>, (30 Temmuz 2022).
- European Commission (2021) “Communication from the Commission to the European Parliament and the Council the EU strategy on voluntary return and reintegration”, COM(2021) 120 final, Brussels, 27 Nisan, <<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021DC0120&from=EN>>, (06 Eylül 2022).
- European Commission, (2022a) “Schengen Information System”, *Migration and Home Affairs*, <https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen-borders-and-visa/schengen-information-system_en>, (24 Ağustos 2022).

- European Commission (2022b) “What is SIS and how does it work”, <https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen-borders-and-visa/schengen-information-system/what-sis-and-how-does-it-work_en>, (24 Ağustos 2022).
- European Commission (2022c) “SIRENE cooperation”, *Migration and Home Affairs*, <https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen-borders-and-visa/schengen-information-system/sirene-cooperation_en>, (28 Ağustos 2022).
- European Commission (2022d) “Visa Information System (VIS)”, *Migration and Home Affairs*, <https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen-borders-and-visa/visa-information-system_en>, (28 Ağustos 2022).
- European Commission (2022e) “Effective Management of External Borders”, *Migration and Home Affairs*, <https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen-borders-and-visa/effective-management-external-borders_en>, (28 Ağustos 2022).
- European Commission (2022f) “Eurosur”, *Migration and Home Affairs*, <https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen-borders-and-visa/border-crossing/eurosur_en>, (29 Ağustos 2022).
- European Commission (2023a) “State of the Union”, 13 Eylül, <https://state-of-the-union.ec.europa.eu/index_en>, (06 Ekim 2023).
- European Commission (2023b) “2023 State of the Union Adress by President von der Leyen”, 13 Eylül, <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ov/speech_23_4426>, (6 Ekim 2023).
- European Commission (2023c) “Promoting Our European Way of Life” <https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/promoting-our-european-way-of-life_en>, (6 Ekim 2023).
- European Commission (2023d) “Commission launches a Global Alliance to Counter Migrant Smuggling and proposes a strengthened EU legal framework”, *Press release*, 28 Kasım, <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_23_6081>, (8 Aralık 2023).
- European Council (1999) “Presidency Conclusions Tampere European Council 15-16 October 1999”, <https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/00200-r1.en9.htm>, (09 Aralık 2023).
- European Council (2022a) “EU Migration Policy, How the EU manages migration flows”, 24 Mart, <<https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-migration-policy/managing-migration-flows/>>, (6 Haziran 2022).
- European Council (2022b) “Infographic- Asylum Applications in the EU”, 6 Haziran, <<https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/asylum-applications-eu/>>, (8 Haziran 2022).

- European Council (2023) “Declaration by the European Council, 6 Ekim, *Press Releases*, <<https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/10/06/declaration-by-the-president-of-the-european-council/>>, (07 Kasım 2023).
- European Council ve Council of the European Union (2019) “A New Strategic Agenda for the EU2019-2024”, <<https://www.consilium.europa.eu/en/eu-strategic-agenda-2019-2024/>>, (7 Ekim 2023).
- European Council ve Council of the European Union (2023a) “Asylum applications in the EU, Trend in asylum applications (1990-2022)”, <<https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/asylum-applications-eu/>>, (11 Aralık 2023).
- European Council ve Council of the European Union (2023b) “Migration flows: Eastern, Central and Western Routes, Yearly Irregular Arrivals”, <<https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/migration-flows-to-europe/>>, (11 Aralık 2023).
- European Council ve Council of the European Union (2023c) “Facts and Figures on Irregular Arrivals”, <<https://www.consilium.europa.eu/en/policies/eu-migration-policy/>>, (15 Aralık 2023).
- European Parliament ve Council of The European Union (2021) “Directive of the European Parliament and of the Council on the conditions of entry and residence of third-country nationals for the purpose of highly qualified employment, and repealing Council Directive”, 2009/50/EC, Brussels, 22 Eylül, <<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/PE-40-2021-INIT/en/pdf>>, (7 Haziran 2022).
- European Parliament (2019) “European Union Naval Force-Mediterranean Operation Sophia”, 20 Kasım, <<https://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-towards-a-new-policy-on-migration/file-eunavfor-med-operation-sophia>>, (19 Kasım 2023).
- European Union (2019) “Commission Priorities for 2019-2024 (Political Guidelines), <https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/eu-priorities/european-union-priorities-2019-2024_en>, (7 Aralık 2023).
- Eurostat (2022) “Migration and Migrant Population Statistics”, Mart, <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Migration_and_migrant_population_statistics#Migration_flows:_Immigration_to_the_EU_from_non-member_countries_was_1.9_million_in_2020>, (5 Haziran 2022).
- Eurostat (2023) “Temporary protection for persons fleeing Ukraine-monthly statistics”, 5 December 2023, <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Temporary_protection_for_persons_fleeing_Ukraine_-_monthly_statistics>, (15 Aralık 2023)

- Frontex (2022) “frontex-who we are”, <<https://frontex.europa.eu/about-frontex/who-we-are/origin-tasks/>>, (31 Temmuz 2022).
- Güleç, C. (2015) “Avrupa Birliği’nin Göç Politikaları ve Türkiye’ye Yansımaları” *Tesam Akademi Dergisi - Turkish Journal of TESAM Academy*, 2(2):81-100.
- Hisarlıoğlu, F. (2019) “Güvenikleştirme”, *Güvenlik Yazıları Serisi*, No:24, Ekim 2019, <https://trguvenlikportali.com/wp-content/uploads/2019/11/Guveniklestirme_FulyaHisarli%C4%B1oglu_v.1.pdf>, (7 Kasım 2023).
- Huysmans, J. (2000) “The European Union and the Securitization of Migration”, *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 38(5): 751-777.
- IOM (2009) “Göç Terimleri Sözlüğü, Uluslararası Göç Hukuku”, No: 18, <[https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/files/goc_terimleri_sozlugu\(1\).pdf](https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/files/goc_terimleri_sozlugu(1).pdf)>, (14 Haziran 2022).
- IOM (2021) “World Migration Report Infographics”, 17 Kasım, <<https://worldmigrationreport.iom.int/sites/g/files/tmzbd11691/files/documents/Chapter-2%2520Figure%25202.jpg>> (15 Haziran 2023).
- IOM-Migration Data Portal, (2022) “Total Number of International Migrants at Mid-2020”, <https://www.migrationdataportal.org/international-data?i=stock_abs_&t=2020>, (1 Haziran 2023).
- IOM (2022a) “World Migration Report 2022”, <<https://worldmigrationreport.iom.int/wmr-2022-interactive/>>, (2 Haziran 2022).
- IOM (2022b) “World Migration Report 2022”, <<https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2022>>, (3 Haziran 2022).
- İçduygu, A. (2006) “Türkiye-Avrupa Birliği İlişkileri Bağlamında Uluslararası Göç Tartışmaları”, *TÜSİAD-T/2006-12/427*, İstanbul, <<https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/3619-turkiye-avrupa-birligi-iliskileri-baglaminda-uluslararasi-goc-tartismalari>>, (26 Eylül 2022).
- İHD (2000) “Temel Haklar Bildirgesi”, <<https://www.ihd.org.tr/avrupa-birligi-temel-haklar-bildirgesi/#:~:text=Temel%20Haklar%20%C5%9Eart%C4%B1%2C%20AB%20vatanda%C5%9Flar%C4%B1n%C4%B1n,bilgisine%20osunuldu%20ve%20kabul%20g%C3%B6rd%C3%BC>>, (13 Ekim 2023).
- Karlık, R. (2007) *Avrupa Birliği*, 10. b., (İstanbul: Beta Yayınları).
- Kaya, G. (2017) “AB’de Yeni Bir Ortak Sığınma Sistemine Doğru: Dublin Sisteminin Reformu”, Y. R. Kuştepe, E. S. Akgüngör, E. Y. Gülcan (der.) *Türkiye-AB İlişkilerinde Yeni Bir Konu: Mülteci Sorunu ve Türkiye-AB İşbirliği*, (İstanbul: İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları), ss. 92-133.
- McDonald, M. (2008) “Securitization and the Construction of Security”, *European Journal of International Relations*, 14(4): 563-587.

- Öner, S. (2017) “Avrupa’da Mülteci Krizi ve Aşırı Sağ’ın Yükselişi: Avusturya Özgürlük Partisi (FPÖ), Almanya için Alternatif (AfD) Partisi ve PEGİDA Hareketi Örnekleri”, Y. R. Kuştepe, E. S. Akgüngör, E. Y. Gülcan (der.) Türkiye-AB İlişkilerinde Yeni Bir Konu: Mülteci Sorunu ve Türkiye-AB İşbirliği, (İstanbul: İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları), ss.185-210.
- Özcan, H. (2020) “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu’nun 74. Maddesinin “Güvenli Üçüncü Ülke” Kavramı Bağlamında Genel Değerlendirilmesi”, *Selçuk Üniversitesi Dergisi*, 28(2):819-855.
- Saatçioğlu, B. (2017) “AB’nin Mülteci Krizi: Normlar Çıkarlar Dikotomisini Üzerinde AB’yi Yeniden Değerlendirmek”, Y. R. Kuştepe, E. S. Akgüngör, E. Y. Gülcan (der.) Türkiye-AB İlişkilerinde Yeni Bir Konu: Mülteci Sorunu ve Türkiye-AB İşbirliği, (İstanbul: İktisadi Kalkınma Vakfı Yayınları), ss.212-236.
- Sözcü (2023) “Orban: AB’de göç anlaşması yapılması imkansız”, 6 Ekim, <https://www.sozcu.com.tr/2023/dunya/orban-abde-goc-anlasmasi-yapilmasi-imkansiz-7822789/?utm_source=ilgili_haber&utm_medium=free&utm_campaign=ilgilihaber>, (19 Kasım 2023).
- Şahin, İ. (2022) “Avrupa Birliği Güvenlik Politikalarının Oluşturulmasında Göç-Güvenlik İlişkisi: Suriye Mülteci Krizi Örneği”, yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul.
- Şemşit, S. (2010) “Avrupa Birliği Göç Politikasının Güvenlikleştirilmesi ve Dışsallaştırılması: Türkiye’ye Yansımaları”, yayımlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Tosun, Bardakçı S. ve Budak, S. (2020) “Avrupa Birliği’nin Göç Politikaları ve Mülteci Sorunu”, C. Dinç (der.), *Avrupa Birliği Kurumlar ve Politikalar* (Ankara: Nobel Yayınları).
- UNDESA (2022) “United Nations Department of Economic and Social Affairs, International Migration 2020, Highlights”, New York, <https://www.un.org/development/desa/pd/sites/www.un.org.development.desa.pd/files/undesa_pd_2020_international_migration_highlights.pdf>, (1 Haziran 2022).
- Tepealtı, F. (2020) “Avrupa Birliği’nin Göç Politikaları ve Türkiye”, Yayımlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, SBE.
- Turan, Y. ve Şaşkın, O. (2017) “AB’ye İltica Başvurularının Değerlendirilmesinde Geri Kabul ve Güvenli Üçüncü Ülke Tartışmaları”, *PESA Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(1): 47-56.
- Waeber, O. (2014) “Securitisation Theory”, *OpenLearn from The Open University*, 3 Ekim, <https://www.youtube.com/watch?v=wQ07tWOzE_c&t=196s> (12 Kasım 2023).

- Wenden, C. (2021) *Contreversies, paradoxes and contested justice in European policies on migration* (New York: Routledge).
- Wylie, G. (2018) “The Securitization of Migration in Europe”, <<https://sharingperspectivesfoundation.com/video-lecture/video-11/>>, (19 Kasım 2023).